PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST četrtek 17. februarja 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 40 (1130)

In takšna Italija
naj bi bila članica OZN!

Ob koncu druge svetovne vojne in pred sklepanjem mirovnih pogodb so resnično demokratične države opozarjale, da bi morale biti nove meje po porazu fašizma in nacizma v skladu s pridobitvami narodnoosvobodilne borbe: nikjer ne bi smeli priti tlačeni narodi pod prejšnje tlačitelje.

To načelo se je izvedlo na Poljskem in na Češkem, ni se pa še uveljavilo ne na Koroškem ne na Primorskem ne v Slovenski Benečiji. Za koroške Slovence se bije diplomatska borba prav te dni. In prav te dni se je pokazalo znova tudi v Gorici, kako zgrešene so bile tiste črte zapadnih imperialistov, ki jih je razmejitvena komisija tako samovoljno in krivično potegnila čez zapadno slovensko ozemlje.

Mirovna pogodba je odobrila krivično francosko črto. Slovenska Benečija, Kanalska dolina in Gorica z okolico so ostale v Italiji, tržaški Slovenci so odtrgani od Slovenije.

Vsem tem zapadnim Slovencem se reže grenek kruh raznarodovanja in zapostavljanja, precej podoben tistemu, ki ga je rezal Mussolini.

Kaj pomagajo skope določbe o človečanskih in narodnih pravicah, če so samo na papirju, kakor se to dogaja v Italiji?

Goriški Slovenci imajo po mirovni pogodbi zajamčeno pravico, da živijo z matičnim narodom vsaj skupno kulturno življenje. Kakor drugi Slovenci so hoteli tudi oni proslaviti stoletnico smrti največjega slovenskega pesnika Franca Prešerna. Za to slovesnost so se zbrali v dvorani goriškega Ljudskega doma, ki so ga postavile slovenske roke s slovenskimi prihranki. Fašizem se je bil tega doma zvijačno in nasilno polastil, osvobodilna borba ga je vrnila Slovencem, krivični tujci pa so jim ga vzeli in ga spravili v tuje roke.

Po uvidevnosti goriškega župana in njegovih svetovalcev so se Slovencem zopet odprla vrata v njihovo dvorano. To pa ni bilo všeč goriškim šovinistom in razgrajačem in so zato nagnali v slovensko dvorano sebi podobno občinstvo, da bi Prešernovo proslavo razbili. Kako se jim je to posrečilo, smo brali te dni.

Prizori, ki so se v nedeljo odigrali v slovenski dvorani in po goriških ulicah, so zelo poučni. Po svojem bistvu so nekaj silno klavrnega in kažejo skrajno nizko moralno stopnjo tistih Italijanov, ki jim je bil Mussolini narodni malik in so se tako prepojili z njegovo miselnostjo, da jim še danes zastira pogled na povojno resničnost. Oblike, ki so si jih ti nasilniki izbrali za svojo nekulturno borbo zoper slovensko kulturno prireditev, so tako nizkotne in poniževalne, da bi jim težko našli kje na svetu enake ali podobne. Te oblike so: vpitje, zmerjanje, zasramovanje, skrunjenje lastnih patriotskih pesmi, zlorabljenih za onemogočanje dostojne Prešernove proslave, suvanje, pretepanje, spreminjanje slovenske dvorane v jamo razbojnikov, poniževanje človeškega dostojanstva, načrtno in premišljeno kršenje mirovnih določb in italijanske ustave, ki priznavajo tudi Slovencem v Italiji pravico do lastnega jezika in do skupnega kulturnega življenja z matičnim narodom.

Ti nasilni Italijani niso sinovi prave dvatisočletne rimske kulture. Prava dvatisočletna kultura ni tista, ki jo je Mussolini zlorabljal za raznarodovanje in zasužnjevanje drugih narodov, ni tista, ki je gnala fašiste v Abesinijo, Albanijo, Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, ni tista, ki si je zapisala v program uničenje Slovencev v bratskem objemu s Hitlerjem. V Gorici živijo še zmeraj potomci te Mussolinijeve kulture, ki se čutijo užaljene in ogrožene, če slišijo okoli sebe domačo slovensko govorico, slovensko pesem, slovensko predavanje, slovensko odrsko igro. Njih užaljenost in ogroženost je umetna, lažniva, protinaravna in nima prav zato nobene cene. Pravi ogroženi so bili v Gorici le Slovenci, ki niso smeli proslaviti svojega največjega pesnika, čeprav jim je oblast zagotovila, da poteče proslava brez vsakih motenj.

Goriški dogodki so pokazali, da se morajo Slovenci v Italiji prav resno vprašati, kdo predstavlja v Gorici državno oblast: uradniki, ki sedijo na prefekturi in po drugih državnih uradih, ali tista podivjana drhal, ki je v nedeljo razbila Prešernovo proslavo? Organi javne varnosti so mirno gledali divjanje, gledali so krivce na delu, a jim niso skrivili lasu. Kakšno ime zasluži tako ravnanje? Kakšno ime zasluži država, ki je podpisala mirovno pogodbo in prevzela vse obveznosti njenih določb, nato pa dopušča take prizore, kakor so bili nedeljski?

Kakšno ime zasluži vlada, ki danes, štiri leta po porazu nacifašizma, še zmeraj s šolami in uradi prav tako potujčuje beneške Slovence kakor pred njo Mussolini? Ali se človeku ne vsili ob takih dejstvih sama od sebe misel, da je govoril resnico tisti kmet, ki je v Littoriji zaklical Mussoliniju: «Tu sei tutti noi»? Vsi, ki uporabljajo danes Mussolinijeve metode zoper Slovence v Italiji in na STO-ju, so njegovi učenci, pa naj še tako poudarjajo, da so demokrati in so se borili zoper fašizem. S takimi metodami se zopet borijo zanj in pričajo, da se niso v drugi svetovni vojni ničesar naučili, da jih ni današnja žalostna usoda poražene Italije prav ni izmodrila.

Vse opravičevanje in utemeljevanje po raznih italijanskih listih, zakaj je bilo potrebno preprečiti Prešernovo proslavo v Gorici, je tako jalovo in šibko, da kaže samo, kakšno duhovno revščino in moralno puščavo je zapustila za seboj pri tistih časnikarjih predolga fašistična doba, kako živa je še v njih krvi vsa preperela fašistična miselnost, ki laže naravi v obraz, da v Gorici ni Slovencev, čeprav so jih imeli tisti nasilni razgrajači v slovenski dvorani vse polno pred seboj in okoli sebe.

Italija se poteguje za vstop v OZN. Ta organizacija zahteva od svojih članov, da spoštujejo mednarodne določbe o človečanskih, narodnih in kulturnih pravicah vseh narodov, tudi tistih, ki ne živijo vsi v lastni narodni državi. Nova italijanska ustava je s temi določbami še precej v skladu, a če ostanejo glede Slovencev v Italiji le na papirju in se bodo v Italiji ponavljali taki prizori, kakršne smo videli sredi septembra 1947 in 13. februarja 1949 ob proslavi stoletnice Prešernove smrti, in dokler bo italijanska šola nesramno raznarodovala vse beneške Slovence, Italija prav gotovo ne bo vredna, da postane član OZN.

Italijanski imperializem je vsaj v srcih in dušah tudi po porazu še zelo močan in se še zmeraj znaša nad Slovenci v Italiji. Ni bilo modro in ni bilo človeško, da so tuji državniki pahnili toliko Slovencev pod isti jarem, ki jih je prej žulil toliko let. Goriški dogodki potrjujejo znova, da bi ne bilo ne modro ne človeško, če bi pahnili zapadni zavezniki zaradi svojih trgovskih računov nove hekatombe tržaških Slovencev pod isti stari italijanski jarem. S tem bi se ti zavezniki izneverili svojemu podpisu na mirovni pogodbi še bolj pa najvišjim človečanskim smotrom, zaradi katerih je bila potrebna druga svetovna vojna. Njih geslo: «Freedom from fear (oproščenje od strahu)» se za Slovence v Italiji prevrača v svoje nasprotje, v neprestane grožnje in v nasilno strahovanje.

Zapadni zavezniki bi morali bolje paziti, da si ne naprtijo velike moralne krivde z zastrupljanjem ozračja in s podžiganjem narodnega sovraštva med Slovani in Romani. To bi nikakor ne pospeševalo miru, ki ga je Evropa tako potrebna.

B.

Protest OF
zaradi krivičnih osebnih izkaznic prejet pri OZN

TRST, 16. — Predsednik Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje je prejel pismo glavnega tajništva OZN s sledečo vsebino:

«Glavno tajništvo Združenih narodov ima čast potrditi prejem Vašega pisma z dne 10. decembra 1948. glede sedanjega položaja v Trstu.

Omenjeno pismo je vsebovalo protest Osvobodilne fronte proti izdajanju krivičnih enojezičnih osebnih izkaznic.

Izstop SZ in Ukrajine iz mednarodne organizacije za zdravstvo

ŽENEVA, 16. — Sovjetska zveza in Ukrajina sta izstopili iz mednarodne organizacije za zdravstvo. V svoji brzojavki tej organizaciji je sovjetski pomočnik ministra za zdravstvo Vinogradov izjavil, da je glavni vzrok te odločitve v tem, da naloge v zvezi z mednarodno borbo proti boleznim in s popularizirajnjem napredka v zdravniški vedi niso bile izpolnjene v zadostni meri.

Ekspoze ministra za finance Zorana Poliča v Ljudski skupščini LRS

Štiri osnovne značilnosti novega proračuna LR Slovenije

Po svoji vsebini je proračun odraz vseh tistih novih nalog, ki jih zaradi zmage petletnega plana postavljata partija in tovariš Tito

LJUBLJANA, 16. — Med razpravo o proračunu na zasedanju Ljudske kupščine LR Slovenije je minister za finance LRS Zoran Polič v svojem ekspozeju poudaril, da je bil v letu 1948 plan dohodkov izpolnjen s 135 odst. Pri tem je bil republiški plan dohodkov izpolnjen s 132 odst., plan ljudskih odborov pa s 145 odst.

Med dohodki izkazuje največji porast postavka «razni dohodki», kjer je bil plan prekoračen za 469 odst. To pa zaradi tega, ker je bil ob spremenjenih pogojih za lokalno gospodarstvo vključen med letom kot nov dohodek tržni dobiček lokalnega gospodarstva, ki v prvotnem planu ni bil predvidevan in ki bo v letošnjem proračunu kot samostojna postavka predstavljal še važnejši vir proračunskih sredstev. Tudi v vseh drugih postavkah dohodkov je bil v večji ali manjši meri presežen postavljeni plan.

Za leto 1949 znaša plan proračuna 4,793.300.000 dinarjev, oziroma skupno z neposrednim finansiranjem investicij podjetij 6,084.200.000 dinarjev.

Novi proračun ima sledeče štiri osnovne značilnosti:

1. je navidezno nižji, dejansko pa višji od proračuna za leto 1948;

2. poviša se kritje proračunskih potreb iz lastnih republiških sredstev;

3. relativno se znižuje prispevek privatnega sektorja;

4. bistveno se spremeni razmerje med proračuni republike in ljudskih odborov.

Navidezno znižanje je v tem, ker se povečajo lastni dohodki podjetij, to je dobiček in amortizacija, in se lahko z njimi direktno krije večji del investicij.

Povečanje kritja iz republiških sredstev dokazuje, da sta se republiški in lokalni gospodarski sektor bistveno okrepila in sta sposobna prevzemati nase vedno večje obveznosti.

Znižanje prispevka privatnega sektorja pomeni, da se je socialistični sektor gospodarstva nadalje okrepil, da je trdna baza, na kateri se gradi republiško socialistično gospodarstvo.

S spremembo razmerja med proračuni republike in ljudskih odborov je dan v proračunu za leto 1949 nov močan poudarek razvoju nižjih organov oblasti, ki morajo vedno močneje posegati v vodstvo gospodarstva v svojem sektorju in zato temu primerno tudi okrepiti svoj administrativni in gospodarski aparat.

Nato je minister Polič poudaril, da je naloga proračuna investicij, da pripomore k dvigu kmetijstva, da razvije gozdarsko industrijo in da poveča stanovanjski fond. Izdatki za prosveto in ljudsko kulturo so bili povišani v odnosu do plana v letu 1948 za 28 odst., za socialno zdravstveno zaščito za 11.3 odst.

Minister Polič je dalje poudaril, da je treba v letu 1949 uvesti trdno in dobro kontrolo nad poslovanjem državnih podjetij z urejenim knjigovodstvom kakor tudi proračunsko disciplino za okrajne in krajevne ljudske odbore.

Končno je poudaril, da bodo morala podjetja letos posvetiti največjo pozornost določanju in utrjevanju norm in normativov, določanju višine obratnih sredstev z ugotavljanjem roka obrtljivosti in problemu neupravičenih izgub.

Zaključil je z besedami, da je proračun po svoji vsebini odraz vseh tistih novih nalog, ki jih zaradi zmage petletnega plana postavlja letos partija in tovariš Tito.

Med debato so govorili drugi ministri in bomo o njihovih govorih še poročali.

Vedno večja zmeda
pri pogajanjih za atlantski pakt

Razburjenje med Marshallovimi državami - Po papeževem blagoslovu vojaškim napadalnim paktom se oglašajo tudi španski katoliški listi

PARIZ, 16. — Odbor «devetih» za Marshallov plan je danes sklenil, da bo ustanovil posvetovalno skupino, ki naj ji poveri glavno vodstvo organizacije. Sestavljali jo bodo zunanji ministri sedmih držav, ki so zastopane v izvršilnem odboru, in sicer: Francije, Velike Britanije, Italije, Nizozemske, Turčije, Švice in Švedske. Predsedoval ji bo belgijski zunanji minister Spaak. Ta sklep bodo predložili v odobritev svetu 16 ministrov, ki se bo sestal jutri.

Konferenca je bila tudi pripravljalnega značaja za razpravljanje o vprašanju razdelitve pristojnosti med organizacijo in bodočim tako imenovanim evropskim svetom, ki ga nameravajo sklicati v aprilu. V krogih Marshallovih držav priznavajo, da bodo potrebne spremembe v organih te organizacije, ker ameriški kongres odklanja nove zneske za finansiranje Marshallovega načrta.

V krogih Marshallovih držav so mnenja tudi, da bo vse to zavleklo podpis atlantskega pakta, in razburjajo se tudi, ker bo zaradi vojaške pomoči državam atlantskega pakta trpela pomoč iz naslova Marshallovega načrta.

Ker se že čuti močna opozicija šibkejših Marshallovih držav, je Spaak uspel, da so ustanovili imenovani ožji odbor, ki bo imel široka pooblastila, da bo lahko vsilil svojo voljo vsem ostalim vladam.

Danes sta imela v Parizu daljši razgovor angleški finančni minister sir Stafford Cripps in francoski finančni minister Maurice Petsche glede dolgoročnih programov, ki sta jih obe državi predložili organizaciji za Marshallov načrt.

Pred ameriškim kongresom je tajnik zaklada Snyder predlagal, naj bi ZDA preučile z Marshallovimi državami v največji tajnosti vprašanje, ali naj te države razvrednotijo svojo valuto.

Glede atlantskega pakta zatrjujejo v vašingtonskih krogih, da nekateri voditelji ameriškega ministrstva za obrambo ne smatrajo neobhodno potreben pristanek Norveške in ostalih skandinavskih držav, ker da je mogoče koordinirati morebitni skandinavski obrambni pakt s paktom, ki bi se omejil samo na šest atlantskih držav. Z drugo besedo bi to pomenilo nekak prikrit pristop Norveške in ostalih skandinavskih držav k atlantskemu paktu, v upanju da se tako laže premaga odpor omenjenih držav.

Iz Washingtona pa javljajo, da bodo na sestanku med Achesonom in poslaniki držav podpisnic bruseljskega pakta ti poslaniki zahtevali, naj se ZDA jasno izrazijo, kakšne obveznosti nameravajo prevzeti v atlantskem paktu. Acheson je kot predstavnik ameriške vlade v veliki zadregi. Na eni strani zahtevajo države zahodne Evrope jasna zagotovila o ameriški intervenciji, z druge strani pa se ameriški senat protivi takim obveznostim in hoče ohraniti ameriški politiki proste roke. Tako je n. pr. tudi predsednik senatne komisije za zunanje zadeve Connally predlagal, naj se vojaške obveznosti ZDA omejijo na «ukrepe, ki bi jih lahko smatrali za potrebne za ohranitev regionalne nevarnosti».

Nič novega ni povedal Acheson na današnji tiskovni konferenci, ko je izjavil, da se nadaljujejo razgovori s poslaniki prizadetih držav in da bo morda v kratkem možno javno razpravljati na podlagi teksta. Dejal je tudi, da nima namena razlagati, kako mislijo ZDA izpolniti svoje obveznosti, ker da bi to še bolj povečalo zmedo, ki vlada v tem oziru. Odklonil je tudi sleherno pojasnilo o razgovorih z norveškim zunanjim ministrom. Končno je tudi zanikal, da nameravajo ZDA odpoklicati svoje čete z Japonskega.

V zvezi s pogajanji za atlantski pakt in z obiskom turškega zunanjega ministra v Londonu, ki je v zvezi z nameravanim sredozemskim paktom, je značilno, da se sedaj, odkar je papež dal svoj blagoslov za vse te pakte, oglaša tudi španski katoliški tisk. Tako piše španska revija «Criterio», da bi bila tako eden kakor drugi pakt brez sodelovanja Španije neučinkovita, ker da je Španija velike strateške važnosti.

Predstavniki petih držav zahodnega vojaškega bloka so danes sklenili, da bo Strassburg stalni sedež tako imenovanega evropskega sveta.

Carinska unija v zapadni Nemčiji

FRANKFURT, 16. — Poveljniki zapadnih con Nemčije generali Clay, Robertson in Koenig so na svojem zasedanju sklenili, da proglase za vse tri zapadne cone carinsko unijo.

Hvaležnost Korejcev Sovjetski zvezi

LAKE SUCCESS, 16. — Na včerajšnji seji Varnostnega sveta so razpravljali o sprejemu Koreje v OZN. Sovjetski delegat Malik je poudaril, da je «vlada» Južne Koreje ameriška slamnata vlada, ki se lahko primerja vladi Quislinga in Pétaina. Seveda je ameriška večina sklenila, da preda prošnjo Južne Koreje komisiji za preučevanje sprejema novih članov. Proti sta glasovali Sovjetska zveza in Ukrajina. Z druge strani pa je ameriška večina odklonila prošnjo za sprejem Severne Koreje, ki jo predstavlja ljudska vlada.

Moskovski radio poroča, da je ob izpraznitvi sovjetskih čet s Severne Koreje 16.767.680 korejskih prebivalcev, od katerih 9.940.000 bivajočih na Severni Koreji, poslalo Stalinu zahvalno brzojavko za osvoboditev korejskega ljudstva od japonskega jarma.

ZDA kupujejo mangan in krom v SZ

WASHINGTON, 16. (AFP) — Iz poročila, ki ga je danes objavil statistični urad ameriške vlade, je razvidno, da se je v mesecu novembru uvoz kroma in mangana iz Sovjetske zveze v Združene države Amerike skoraj podvojil. Uvoz kož iz SZ pa se je neznatno zmanjšal.

Pismo dr. Beblerju namestnikov za Avstrijo

LONDON, 16. — Namestniki zunanjih ministrov štirih velesil, ki sedaj proučujejo mirovno pogodbo z Avstrijo, so poslali pomočniku jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Alešu Beblerju pismo, v katerem se mu zahvaljujejo za ponujeno sodelovanje. Obenem mu sporočajo, da so pripravljeni poslušati ga, kadar bo želel, o vseh točkah, za katere bo on smatral umestno, da poda svoje mnenje. Vendar pa bo imel enako pravico tudi avstrijski zunanji minister Gruber.

To pismo je bilo napisano na predlog francoskega delegata, ki je hotel na neki način spraviti v skladu mnenje sovjetskega delegata Zarubina, ki je zahteval, da se na konferenco povabi tudi jugoslovanski predstavnik, in pa mnenje ameriškega ter britanskega delegata, ki sta se postavila na stališče, da je tak sklep nekoristen.

Šentjakobčanke za enotnost

Za enotno in skupno praznovanje 8. marca in 1. maja ter za enoten nastop na bodočih volitvah!

Slovenske in italijanske antifašistične žene šentjakobskega okraja mesta Trsta, zbrane na svoji okrajni konferenci dne 10. t. m., na kateri so razpravljale o notranjem političnem položaju in o borbi, ki ga ta položaj zahteva,

pozivajo

vse slovenske in italijanske antifašistične žene, naj se za praznovanje 8. marca, praznika vseh demokratičnih žena in za praznovanje 1. maja, praznika vsega delovnega ljudstva in dneva velikih zmag ter težkih borb pri nas in v svetu,

strnejo

v enoten antifašistični blok ter da tudi z enotnim nastopom vseh demokratičnih sil na bodočih volitvah uničijo vse upe tukajšnje reakcije in angloameriških imperialistov!

Samo enotni v borbi proti imperializmu, bomo vredni člani svetovne demokratične družine!

Smrt fašizmu — Svoboda narodu!

SLEDI 186 PODPISOV.

Le compagne di S. Giacomo per l'unità

Le donne antifasciste italo-slave del rione di S. Giacomo riunite in conferenza, il 10. m. c. dopo aver esaminato specialmente la situazione politica locale ed in relazione a questa lotta che sta ancora davanti a loro si

appellano

a tutte le donne antifasciste italo-slave nell'avvicinarsi della festa dell'8 marzo, festa di tutte le donne democratiche del T.L.T. e del mondo intero e del Primo maggio, festa del proletariato mondiale, giornate queste di grandi vittorie e di ulteriori dure lotte di tutte le forze democratiche, di

stringersi

in un unico blocco capace di opporsi unito in occasione anche delle prossime elezioni, e sventare così decisamente le mire della reazione e dell'imperialismo anglo-americano.

Soltanto unite nella lotta contro l'imperialismo saremo degni membri della grande famiglia democratica mondiale.

Morte al fascismo — Libertà ai popoli!

(SEGUONO 186 FIRME)

Stavke na Kitajskem

Zaradi neznosne draginje so pričeli stavkati železničarji in uslužbenci tramvajskih in avtobusnih družb - V osvobojeni Kitajski se organizirajo sindikati

SANGHAJ, 16. — Znatna podražitev življenja v zadnjih dneh je povzročila danes v Sanghaju celo vrsto stavk. Delavci v železniških skladiščih v Sanghaju in Nankingu so prekinili delo ter tako za sedem ur onemogočili železniški promet. Povrnili so se na delo šele potem, ko je vsakdo izmed njih prejel posebno draginjsko doklado v višini 5.000 jenov, kar bi bilo dva in pol dolarja po sedanji zamenjavi na črni borzi. Zvečer so zapustili delo železničarji in uradniki na severni postaji v Sanghaju, zahtevajoč izplačilo podpore. S tem je bil prekinjen promet s prestolnico, t. j. Nankingom. Sedaj so severno postajo zasedli vojaki, stavkajoči in železniška uprava se pa pogajajo.

Osebje francoske tramvajske družbe je stopilo v stavko, ker so oblasti odbile njegovo zahtevo za dodelitev šestih liber riža. Njegovemu vzgledu so sledili tudi uslužbenci kitajske avtobusne družbe. Tudi tukaj se pogajanja nadaljujejo med stavkajočimi in pa uradi za delo. Župan Sanghaja se pa očitno čuti močan gospodar položaja, kajti zagrozil je, da bodo uslužbenci avtobusne družbe, ki se v soboto ne bi povrnili na delo, odpuščeni.

V predmestju Kjanvana je zletelo v zrak skladišče razstreliva, kar je povzročilo smrt desetih vojakov. Ni še znan vzrok eksplozije niti višina nastale škode. Vojaške oblasti drže stvar v strogi tajnosti in civilne osebe se ne smejo približati mestu na manj kot kilometer razdalje.

Agencija Nova Kitajska poroča, da se po vsej osvobojeni Kitajski vrše priprave za organiziranje sindikatov. V Pekingu je bil ustanovljen odbor za ustanovitev mestnega sindikalnega sveta.

Radio osvobojene Kitajske poroča, da je komunistična partija prejela od demokratičnih strank in ljudskih organizacij seznam vojnih zločincev, ki navaja več kot sto imen in ne samo 43 kakor seznam, ki ga je svoj čas objavil radio osvobojene Kitajske.

Kravčenkove priče po večini kolaboracionisti

PARIZ, 16. — V pričetku današnjega zasedanja sodišča, ki se sedaj že dolgo časa ukvarja s tožbo Kravčenka proti listu «Les Lettres Françaises», je Kravčenkov zastopnik Izard sporočil, da Kravčenka ne bo, ker je bolan.

Odvetnik obrambe Nordmann je pa sporočil, da se odpoveduje pričanju nekaterih prič. Pač pa bodo morali se biti zaslišani Parodi, Abulker ter verjetno Ives Farge, Jean Cassou in Marty Capgras. Izard pa je obljubil, da bo predložil proti koncu tedna Kravčenkov rokopis.

Danes so bile med zaslišanimi pričami zopet osebe, ki se po končani vojni niso hotele povrniti v Sovjetsko zvezo. To so osebe, katerih življenje v Sovjetski zvezi že pred vojno ni bilo neoporečno in so večkrat imele opravka z zakoni, ali pa so se kompromitirale za časa nemške okupacije. V njihovih izvajanjih jih obramba večkrat spravi v zadrego. Tako je na vprašanje odvetnika obrambe, če je sama videla «grozote», ki jih opisuje ena od teh prič, odgovorila, da so ji «drugi o tem pripovedovali». Priče iz Sovjetske zveze večkrat zahtevajo konfrontacijo s temi najetimi pričami in jim v obraz povedo, da so lažnivci. Treba je namreč vedeti, da so Kravčenkove priče večinoma iz taborišč za «razseljene osebe», s čimer nam postane jasno, kdo jih je na proces poslal in v čigavem interesu pričajo.

Chiarimento dei membri della Direzione dell'UCEF

Nell'intento di portare a conoscenza di tutti i membri dell'UCEF e di tutta l'opinione democratica i preparativi per il saggio ginnico in occasione dei festeggiamenti del I. maggio 1949, nonchè la situazione esistente in seno alla direzione dell'UCEF i sottoscritti membri della direzione dell'UCEF intendono chiarire quanto segue:

La dichiarazione fatta dal compagno membro della direzione dell'UCEF e pubblicata nel «Primorski dnevnik» in data 21 e 22 febbraio u. s. è assolutamente esatta. La proposta per la costituzione di un comitato ginnico-sportivo autonomo è partita dal Valdisteno. Egli stesso propose il compagno Joco come segretario di tale comitato. Fu sempre il Valdisteno a proporre in seguito che tanto Joco, quanto lui stesso non si assumino più cariche di massima responsabilità, ma che entrambi dovessero continuare a far parte del comitato in qualità di membri. Valdisteno, Pettirosso, Joco e Ludovisi sono stati insieme a Capodistria per presenziare ai saggi ginnici.

Quando pareva che tutto fosse in ordine e che anche il I. maggio 1949 si sarebbe festeggiato degnamente con un unico saggio allo stadio della gioventù del T.L. di Trieste, furono gli stessi Valdisteno, Pettirosso e Pirjevec a ritirare tutte le proprie dichiarazioni, decisioni e firme. Il fatto che noi eravamo disposti a collaborare ai festeggiamenti del I. maggio veniva condannato immediatamente come «speculazione politica da parte del C.E. della frazione di Vidali in una sua dichiarazione. Contemporaneamente però e per una coincidenza del tutto «fortuita» il comitato vidaliano per i festeggiamenti del I. maggio mandò un invito all'UCEF sollecitandola a nominare e mandare tre consiglieri tecnici per il saggio ginnico.

Ci fu chiaro immediatamente, che il gruppo Vidali non solo non desiderava un I. maggio in cui le masse democratiche del T. L. di Trieste festeggiassero compatte la sua grande festa e dimostrassero la loro unità nella lotta contro l'imperialismo per il rispetto del trattato di pace, ma che non desidera nemmeno un dignitoso festeggiamento del I. maggio e che vuole sfruttare anche questi festeggiamenti per l'ulteriore aggravamento della scissione in seno al movimento democratico triestino e per diffamare la Jugoslavia. Un tale festeggiamento significa provocare la scissione nell'UCEF, la cui attività poggia sul principio dell'unità e della collaborazione con gli sportivi della Jugoslavia e degli altri paesi.

Nonostante il doppio giuoco praticato dai partigiani di Vidali in seno all'UCEF e nell'intento di trovare forse un'altra forma per festeggiare il I. maggio, ed anche per dimostrare tutta la nostra buona volontà intesa a preservare l'UCEF dalla scissione, noi abbiamo accettato di convocare la Direzione dell'UCEF e discutere la «faccenda».

La sola convocazione della direzione faceva nascere il sospetto che si voleva introdurre la «macchina del voto» nel nostro metodo di lavoro della nostra federazione, secondo quanto scriveva «Il Lavoratore» del 5 e 6 gennaio u. s. e secondo alcune dichiarazioni sfuggite inavvertitamente a Valdisteno, in via privata, ossia, «noi romperemo l'UCEF se ciò sarà necessario».

Per la seduta del 26 e 27 gennaio u. s. gli uomini di Vidali furono bene preparati. Essi ricevettero l'ordine di far accettare in ogni modo la decisione sullo scioglimento del comitato ginnico-sportivo per i festeggiamenti del I. maggio e la decisione per cui l'UCEF manderebbe tre consiglieri tecnici al comitato di Vidali per i festeggiamenti del I. maggio.

Allo scopo di preparare l'ambiente e per contribuire ancora meglio alla rottura, il Valdisteno propose, che alla riunione vengano discusse le ragioni che portarono alla convocazione del Comitato generale, sulla composizione della segreteria e sulla nomina del presidente. La questione del I. maggio venne appena al terzo posto.

Non abbiamo potuto discutere sul come trovare nuove vie per migliorare l'attività della nostra federazione, ma dovevamo perderci in discussioni sull'ordine del giorno, sul nuovo presidente, sui nuovi membri della Direzione, sul diritto di voto. Tutto fu predisposto manifestatamente dal punto di vista dell'aritmetica elettorale.

Il Valdisteno criticò «l'imborghesimento dell'UCEF», parlò della «speculazione politica», disse che il comitato generale della federazione non era stato ancora convocato e che dovrebbe discutere di problemi importanti, ecc. Tutto ciò sarebbe ridicolo se non fosse triste. Valdisteno che espresse questa «critica» era informato da un pezzo circa l'attività dell'UCEF senza avervi trovato in tutto questo tempo errori che «si dovevano criticare». Ciò sarebbe d'altronde anche ridicolo, dato che fu proprio lui ad avere in questi ultimi tempi un ruolo decisivo nella Direzione della federazione. La sua affermazione in base a cui per poter prendere una decisione così importante come la partecipazione ai festeggiamenti del I. maggio sarebbe stato necessario convocare il Comitato generale e che la segreteria non poteva arrogarsi un tale diritto, è malintenzionata poichè la segreteria ha finora sempre deciso da sola in casi simili, essa si è riunita su proposta dello stesso Valdisteno e rese le decisioni all'unanimità. Non sappiamo quale scusa troverebbe qualora il Comitato generale si fosse riunito per sua iniziativa ed avesse accettato la sua proposta di costituire il Comitato per i festeggiamenti del I. maggio. Si tratta quindi di metodi a tutti noti e che significano scissionismo, sebbene accompagnati da dichiarazioni d'unità e di rafforzamento dell'UCEF. Tale fatto non può essere mascherato nemmeno dal fatto che Valdisteno fu scelto per «capro espiatorio».

Per quello che riguarda il Comitato per il I. maggio, essi volevano ad ogni costo provocare il suo scioglimento, richiamandovisi al «sistema democratico», ossia decida la votazione.

Abbiamo fatto appello al senso di responsabilità che ci incombe per il fatto di non essere d'accordo su questioni importanti e per il fatto che noi dobbiamo agire nello spirito della dichiarazione firmata subito dopo la pubblicazione della Risoluzione e in base alla quale l'UCEF doveva essere preservata dalla scissione e che tutti dovevano essere d'accordo su questioni impostanti. Il Comitato per i festeggiamenti del I. maggio deve restare perchè risponde ai principi dell'attività fin qui svolta dall'UCEF e perchè in tal modo rendiamo anche possibile la partecipazione ai festeggiamenti del I. maggio a tutto il popolo democratico del T. di T.

Pur rendendosi ben conto della giustezza delle nostre argomentazioni essi hanno forzato la votazione e provocato lo scioglimento del Comitato. Consci della propria forza essi hanno voluto anche la votazione in merito al fatto se l'UCEF dovrebbe inviare tre consiglieri tecnici al Comitato vidaliano per i festeggiamenti del I. maggio. Su questo punto essi furono sconfitti. Prevalse la proposta di Jaksetich Emilio una proposta di compromesso, sebbene fatta nell'intento di conservare quell'unità che è così sentita e radicata nelle masse democratiche triestine in generale, in modo particolare però degli sportivi democratici. Jaksetich propose, che l'UCEF mandasse quattro delegati ad entrambi i gruppi democratici di Trieste ed alle organizzazioni democratiche di Capodistria. I delegati dovrebbero chiedere ai rappresentanti di tutti questi gruppi se sono disposti ad offrire tutto il loro appoggio per l'unitario saggio ginnico-sportivo del I. maggio e contribuire in tal modo al suo successo. Per quanto proposto votarono anche i partigiani di Vidali perchè sembrava loro onesto.

I quattro delegati eletti, ossia: Jaksetich Emilio, Strgar Miloš, Furlani Giovanni e Pertot Janko fecero visita ai rappresentanti di tutti e tre i gruppi. Mentre manifestarono la loro soddisfazione per la iniziativa dell'UCEF, promettendo tutto l'appoggio, i rappresentanti del gruppo Vidali respinsero la collaborazione.

Tenuto conto dei risultati della missione dei quattro delegati alla riunione seguente, tenuta il 3. m. c. abiamo difeso il seguente punto di vista:

L'UCEF non prenderà la decisione di inviare al Comitato menzionato tre consiglieri tecnici per le ragioni seguenti:

1. Negli anni passati l'UCEF ha organizzato i saggi del 1. maggio acquistandosi in tal modo esperienze ed il diritto di organizzarli anche per l'avvenire.

2. Nei comitati per i festeggiamenti del 1. maggio precedenti, l'UCEF era presente in qualità di membro con parità di diritti insieme con le altre organizzazioni democratiche. Per quello che riguarda i saggi ginnici-sportivi, l'UCEF era il fattore decisivo nel Comitato per i festeggiamenti del 1. maggio. Per tale ragione l'UCEF non può, a condizioni differenti, assumersi alcuna responsabilità per il successo del saggio ginnico-sportivo ai festeggiamenti di quest'anno.

3. L'UCEF può partecipare ai festeggiamenti del 1. maggio unicamente in armonia con i principii della sua attività fin qui svolta. Perciò non può collaborare ad un tale festeggiamento che permette la partecipazione solo ad una parte del movimento democratico triestino. L'UCEF come organizzazione sportiva democratica, deve lavorare anche per l'unione delle masse democratiche triestine.

4. L'UCEF è un'organizzazione sportiva, la cui attività abbraccia la zona A e la zona B, in accordo con l'aspirazione delle masse democratiche, tendente all'unità del Territorio di Trieste. Accettare la decisione significherebbe recedere da tale punto di vista fondamentale e offrire l'appoggio alla politica degli imperialisti che lavorano con tutte le forze per dividere le due zone.

Coloro che sono contrari al festeggiamento unitario del 1. maggio da parte di tutte le masse democratiche, dovranno riconoscere nei mesi che ancora ci separano dai festeggiamenti — che l'aspirazione, espressa dall'UCEF è giusta e si pronunceranno anch'essi per i festeggiamenti del 1. maggio unitari, comuni e perciò coronati dal successo.

La sezione ginnica dell'UCEF, dovrebbe — con l'aiuto di tutte le altre sezioni — cominciare immediatamente con i preparativi e con gli esercizi ginnici.

Tale nostro punto di vista non fu preso in considerazione; essi chiesero di nuovo la votazione e con un voto di maggioranza forzarono la decisione in base a cui l'UCEF manderà tre consiglieri tecnici al Comitato vidaliano per i festeggiamenti del 1. maggio, riconfermando in tal modo le loro intenzioni scissionistiche.

I sottoscritti membri non possono essere d'accordo con il fatto di voler introdurre il dissidio in seno alla federazione e che essa in quanto organizzazione, collabori a manifestazioni che dovrebbero servire all'ulteriore aggravamento nella scissione in mezzo al movimento democratico triestino ed a calunniare la Jugoslavia con la quale la federazione mantiene le più strette relazioni sportive, perchè in tal modo non si fa che rompere l'UCEF stessa, ciò che dobbiamo impedire come sportivi e come democratici.

Turk Danilo - Joco; Pertot Stanko; Pertot Janko; Pregarc Zdravko; Humar Jernej; Ludovisi Franc.

Tako „delajo“ za enotnost

Sinoči ob 21. uri nas je odšlo 6 tovarišic kot delegacija ASIZZ, ki je bila izvoljena na okrajni konferenci 10.2.1949 na sedež Vidalijeve frakcije ASIZZ k tajnici V. okraja Lussi. Po triminutnem čakanju smo imele priliko «pogovoriti se» oziroma izročiti ji resolucijo, ki je bila na zgoraj omenjeni konferenci soglasno sprejeta.

Lussi se je trudila, da bi bila pri čitanju resolucije mirna. Ko pa jo je tov. Janka opozorila na 186 podpisov in na zahtevo po enotnem praznovanju 8. marca, 1. maja ter enotnega nastopa pri bodočih volitvah, je Lussi pričela govoričiti, da nimamo pravice posluževati se imena ASIZZ, ker da nismo bile sprejete v «MFZ», pač pa da jo bo sprejela, če se bomo predstavile kot članice neke druge organizacije (namigavavala seveda na dolarsko zvezo) ali kot članice kakšne druge nacionalistične stranke. Dalje je Lussi pričela namigavati, kako to, da se nismo udeležile konference MZZ, one pa da so se je. Nato smo ji odgovorile, da je bila Marina na tem kongresu, ter tam ni povedala o razdoru, ki so ga povzročile. Če pa bi povedala, bi jo gotovo ne sprejeli. Dalje pa smo ji tudi omenile, da so že-

Kdor našega dijaka podpira, pomaga graditi lepšo bodočnost našega naroda

ne AFŽ Jugoslavije še vedno ostale v odboru MFZ.

Lussi je potem zavijala, da ne more upoštevati naše resolucije, češ da nas ne pozna kot članice ASIZZ, da je ona tajnica, da dveh organizacij ne more biti itd. Očitala nam je tudi, da hodimo po drugi poti. Tudi na to zavijanje smo ji dale jasen odgovor, da hodimo še vedno po tisti poti, ki smo si jo začrtale v NOB, pač pa da so one to pot zapustile. Ko smo dalje rekle, da bomo nadaljevale z borbo po programu, ki smo si ga začrtale na kongresu na Reki in 1948. v Trstu, je nastal vik in krik. V trenutku je bila soba polna ljudi. Najbolj je, kričal Livio Sorenc in sicer: «Fora de qua trotzkiste, no gavè dirito de entrar, gavè ancora coragio de venir qua dentro scimie».

Tudi Lussi je postala pogumnejša ter resolucijo odklonila. Ko smo še vedno nadaljevale z dokazi, je nastal še večji vik in krik ter so nas zmerjali z vsemi mogočimi besedami.

Kakor čitatelji sami lahko presodijo, se zgornji postopek vidalijevcev popolnoma strinja s staliŝčem Vidalija samega, ki je nedavno zatrjeval, da je za enostnost baze. Kakor vidimo 186 tovarišic, podpisanih na eni sami resoluciji, za odgovorne vidalijevce V. okraja — ni baza.

Iz Križa

Prosvetno društvo «Vesna» je vsako proslavo, ki je predvidena po načrtu SHPZ, dostojno izvedla s sodelovanjem svojih društvenih članov. Prav tako je odbor pripravil ves program za izvedbo Prešernove proslave ob 100 letnici njegove smrti. Za proslavo so določili 13. februar. Malo pred pričetkom programa pa so se pripeljali Košuta Justo, Gombač, Grbec Jelka, Košuta Zora-Jugova in nekaj pevcev in javili, da bodo pričeli z izvajanjem svojega programa na proslavi, ki jo je pripravilo prosvetno društvo «Vesna», češ da so bili povabljeni. O kakšnem vabilu pa niso ničesar vedeli ne predsednik, ne tajnik, ne blagajnik, niti režiser, ki so se uprli vsiljivosti «povabljencev» in vztrajali na tem, da izvedejo pod imenom «Vesne» program, ki ga je sestavil odbor prosvetnega društva. Nato so se oglasili nekateri odborniki pros- društva in izjavili da je ljudstvo na masovnem sestanku SIAU dne 11.2. (2 dni pred proslavo) zahtevalo da govori na Prešernovi proslavi tov. Gombač in da nekateri odborniki pros. društva (gori navedeni) ne smejo na oder. To seveda ni bila nikaka želja ljudstva, ker je bilo na sestanku prisotnih le okrog 150 ljudi, medtem ko šteje vas 1700 ljudi. Izmed prisotnih je bilo le malo članov prosv. društva in mnogi sploh niso vedeli, zakaj prav za prav gre. Odbor prosv. društva so klevetali in iznesli zahtevo, da govori na proslavi tov. Gombač, le nekateri znani prenapeteži. Na to so se sklicevali «povabljenci» in nekateri odborniki. Član nadzornega odbora prosv. društva je zahteval, da bo zborovanje otvoril on in ne predsednik. Predsednik je dopuščal tudi to, da program dopolnimo s kakšno točko, ki bi jo lahko dali tudi «povabljenci», če ne sovpada s programom, ki ga je pripravil odbor prosv. društva. Tov. Gombač je odločno vztrajal na tem, da bo govoril on, ker je bil povabljen. V tem so ga podpirali tudi nekateri odborniki, ki so prav tisti, ki so to iznesli tudi na «masovnem» sestanku in dodali še zahtevo, da ne smejo na oder niti predsednik, niti tajnik, niti blagajnik, niti režiser. Po ugotovitvi, da so se «povabljenci» polastili nasilno imena prosvetnega društva «Vesne» so navedeni odborniki zapustili društvene prostore, da ne bi skrunili spomina našega največjega pesnika s prepirom, ki bi lahko nastal, če bi dopustili, da vsiljivce nasilno odstranijo.

Nato so izvajali program «povabljencev». Iz programa prosv. društva pa so si izposodili dve recitatorki in «Železno cesto».

Ob koncu proslave so pozvali občinstvo, naj prispevajo za stroške onih, ki so prišli iz Trsta. V Križu do sedaj ni bilo take navade, da bi za sodelovanje na takih proslavah pobirali prispevke, ker so sodelovali le domačini požrtvovalno in zastonj.

TRŽAŠKI DNEVNIK

V ponedeljek zopet pogajanja za rešitev spornega vprašanja v CRDA

Urad za delo je včeraj javil tajništvom obeh sindikalnih organizacij, da je njihovo prošnjo o rešitvi spornega vprašanja delavcev CRDA dobro proučil ter da je zato pripravljen sprejeti njihov predlog za sklicanje skupnega sestanka.

Predstavniki Enotnih sindikatov in Delavske zbornice so že prejeli vabila, da se udeleže skupnega sestanka, ki bo v ponedeljek ob 9.30 na uradu za delo.

To bo že peti sestanek, na katerem se bodo pogajali za rešitev spornega vprašanja kovinarskih delavcev CRDA. Sindikalni predstavniki so po neuspelih pogajanjih zahtevali intervencijo odgovornih oblasti, katerih dolžnost je, da prisilijo delodajalce, da odstopijo od svojega stališča nepopuščanja ter da ugodijo upravičenim zahtevam svojih uslužbencev. Prav gotovo bodo sindikalni podatki o produkciji tržaških ladjedelnic v zadnjih letih dokazali, da so trditve delodajalcev o pomanjkanju dela in denarnih fondov neresnične.

Prav tako bodo na tem sestanku lahko sindikalni predstavniki videli, kaj so storile odgovorne oblasti za rešitev tega vprašanja in če so podvzele korake, da bi delodajalci čimprej ugodili zahtevam svojih uslužbencev.

Delavci z napetostjo sledijo poteku vseh teh pogajanj in so pripravljeni ostro nastopiti, če bi se tudi zadnji poskus za mirno rešitev njihovega vprašanja ponesrečil. Na vsak način pa je dolžnost sindikalnih predstavnikov, da končno nastopijo proti zahtevam in izjavam delodajalcev ter dokažejo, da niso pripravljeni voditi pogajanja v nedogled, temveč hočejo takojšnjo rešitev. Le če bodo z vso odločnostjo nastopili proti nakanam delodajalcev ter jim dokazali, da so delavci čakanja že siti in hočejo zato uresničitev njihovih upravičenih zahtev, bodo lahko dosegli uspeh v korist delavskega razreda.

Vsako popuščanje ali zavlačevanje teh pogajanj bi samo škodilo interesom delavskega razreda in bi slabilo njegove borbe za pravice.

IZ SINDIKALNE BELEZKE
Vprašanje javnih uslužbencev rešeno

Včeraj smo že objavili poročilo conskega predsedstva, ki javlja, da je vojaška uprava ugodila zahtevam uslužbencev javnih ustanov, ki bodo prejeli izplačan predujem na bodoče poviške plač. V kratkem bo vojaška uprava prav tako objavila način izplačevanja teh predujmov v posameznih javnih ustanovah.

Vest o odobritvi njihovih upravičenih zahtev je zelo razveselila uslužbence javnih ustanov, prav posebno pa še tiste, ki so bili prisiljeni po zadnji uredbi vojaške uprave vračati že pred časom nakazani in izplačani predujem.

Včeraj zjutraj so se takoj sestali sindikalni predstavniki, da proučijo položaj, ki je nastal po objavi poročila predsedstva cone. Ob koncu sestanka so sindikalni predstavniki izdali posebno poročilo, v katerem pravijo, da bodo prekinili s stavkovnim gibanjem, če bodo za to odgovorne uprave posameznih krajevnih javnih ustanov izplačale svojim uslužbencem zahtevani predujem v teku prihodnjega tedna, in če bodo odgovorne oblasti odobrile tudi nove plačilne seznama za vse uslužbence, ki predvidevajo znatna povišanja mesečnih prejemkov.

* * *

Sindikalne organizacije so v zvezi z ostro borbo za rešitev vprašanja tržaških upokojencev sklicale glavno skupščino, ki bo v nedeljo dne 20 t. m. ob 9.30 v Ul. Conti in na kateri bodo navzoči obravnavali vprašanje povišanja pokojnin. Na dnevnem redu bodo sledeče točke: Poročilo o položaju tržaških upokojencev, organizacijsko poročilo sindikata upokojencev in diskusija.

Splovitev nove ladje

Včeraj zjutraj so splovili v ladjedelnici Sv. Marka novo 360 tonsko tovorno ladjo, ki bo imela hitrost 12 vozlov. Ladjo so zgradili delavci ladjedelnice Sv. Marka, ki so lahko na svoje delo ponosni.

V nasprotju z že več kot slovesno svečanostjo ob priliki pričetka gradnje na račun ERP (Marshallove pomoči) je bila včerajšnja svečanost zelo skromna, a zato tem bolj prisrčna. Manjkali so seveda vsi mogoči govori tukajšnjih in italijanskih visokih osebnosti, ki so vse brez izjeme na vsa usta pele hvalo Marshallovemu planu, a teh delavci ladjedelnice Sv. Marka prav gotovo niso pogrešali. Svečanosti so se udeležili samo delavci, predstavniki vodstva ladjedelnice in nekaj zastopnikov krajevnih javnih ustanov.

«Dvojna mera» tudi pri svečanostih. Verjetno zato, ker ta ladja ne bo zgrajena na račun ERP, katerega morajo tukajšnji propagandisti na vso moč hvaliti.

Diktirana demokracija

Z dekretom z dne 11. t. m. je pokrajinski svet imenoval pokrajinski upravni svet s sledečimi člani: dr. Gino Palutan, pokrajinski predsednik in predsednik giunte, dr. G. Basioli, svetnik prefekture, dr. S. Miceli, svetnik prefekture, dr. G. Sacerdoti in advokat U. Volli. Namestniki so dr. C. Schiffrer, pokrajinski podpredsednik in podpredsednik giunte, F. Gutty, svetnik prefekture, dr. A. Fazzutti, svetnik prefekture, dr. F. Sferco, dr. E. Flora. Tajnik M. Zuccolin.

Vpliv italijanskih šovinističnih krogov na tukajšnjo vojaško upravo je preočiten in se ni čuditi, če izziva tako ravnanje pri tržaškem demokratičnem prebivalstvu negodovanje. Vojaška uprava diktira pokrajinski svet, pokrajinski svet diktira in si postavi upravni svet. Zastopnikov naprednega demokratičnega prebivalstva se pa bojijo. Izigravanje vsega, kar je potrdila mirovna pogodba in kar zahteva demokratično prebivalstvo Tržaškega ozemlja pod anglo-ameriško upravo, je po njihovem «pravilno» pojmovanje demokracije.

Ljudje so že davno spregledali namene in nakane

„Esule“ hočejo napraviti za Tržačane Slovence-Tržačane pa za tujce

Šovinistična trobila z mestno občino na čelu bi rada dosegla, da bi esuli dobili redne osebne izkaznice - Vsakovrstni uradi pa na vsakem koraku šikanirajo Slovence-Tržačane

«Giunta» vseh tukajšnjih šovinističnih strank zbira sile na vseh področjih. Predvsem računajo na vse vrste priseljencev, ki so prišli začasno vedrit v Trst bodisi med vojno in celo po vojni. Pri tem so glavna sila esuli, na katere je treba zaradi njihovega državljanstva računati. Ti morajo postati državljani z vsemi pravicami, izdati jim je treba redne osebne izkaznice. Zato je treba začeti z akcijo. Prvi je planil na dan 6. t. m. «Giornale», ki je jadikoval, kaj je prinesla odredba št. 41 VU od 30. 12. 1948., ki je določila izdajanje osebnih izkaznic vsem začasnim priseljencem pred 15. septembrom 1947. Za one po tem datumu pa ni nobenih, ki bi urejevale njihov položaj.

Drugi napad je sledil v nedeljo in v ponedeljek. V nedeljo so tukajšnji socialisti protestirali proti krivici, ker odrekajo izdajanje osebnih izkaznic tem ljudem. Na široko pa se je v ponedeljek razpisala «Voce libera», ki je priznala, da je teh ljudi nekako 15 tisoč v Trstu. V ponedeljek zvečer pa se je oglasil občinski sosvet pod vodstvom našega neutrudljivega «sindaca» Mianija, za njim pa ponovno vsa zbirka nacionalističnih glasil.

Igra je znana! Vsa pisana druščina esulov naj bi se legalno vsidrala v Trstu. Prav priznanje pravic tej druščini, ki pod nobenim pogojem nima nobene pravice, da bi se tu ustalila, naj bi bil nov člen v verigi stalnega kršenja, ignoriranja in omalovaževanja določil mirovne pogodbe. Ni dovolj, da so vsi tujci, ki so se v Trstu vsidrali med vojno in po vojni bodisi pred 15. septembrom 1947 ali pa pozneje, v brk mirovni pogodbi postali nekaki stalni prebivalci tukajšnje cone pod angloameriško upravo in dobili celo volivno pravico. Ne, sedaj je treba še naprej ignorirati mirovno pogodbo. Za vsak primer je treba napraviti za Tržačane še vso svojat, katera med svojimi vrstami šteje stare fašistične razbojnike, ki so pobegnili iz Istre v Trst in tu predstavljajo stalen vir nemirov in narodnih sporov.

Na drugi strani pa imamo tržaške Slovence, ki so morali zapustiti svoje domove zaradi preganjanja. Tem pa danes na vse načine odrekajo državljansko pravico prav ti krogi z mestno občino — starim šovinističnim gnezdom — na čelu, ki danes na vse načine zahteva, da se esulom priznajo te pravice.

Kaj bo VU odgovorila ne vemo. Iz dosedanjega njenega postopanja pa moremo računati tudi na to, da bi ugodila željam šovinistov. Bližajo se namreč volitve!!!

IZ GROČANE
Na našo vas so popolnoma pozabili

Že od leta 1945, ko sta nastali coni A in B, je naša vas skoraj popolnoma pozabljena, ker se nahaja v mrtvem kotičku med cono A in Jugoslavijo. Čeprav je vas blizu glavne ceste Trst-Reka, ne pride k nam skoraj nobeden, razen enega uradnika iz kmetijskega inšpektorata, da bi se pozanimal kaj rabimo in kako nam gre.

Že pod bivšo Avstrijo so delali razne načrte in nam obljubljali vodovod. Pa je ostalo vedno vse le pri obljubah. Tako tudi pod Italijo. Zdaj pa niti obljub ni.

Prav bojimo se poletja, in če bo tako suho vreme tudi pomladi, ker bomo ostali kmalu brez vode.

Naša vas nujno potrebuje vodovod. Lani so nam včasih pripeljali vodo s kamioni. To pa je še vse premalo, posebno za živino. V vasi imamo 120 glav goveje živine. Pred vojno smo hodili po vodo za domačo uporabo in za živino k izvirku na Veliko Gradišče. Sedaj pa ne moremo več, ker je vmes meja.

Prav težko nam je pri srcu in ne moremo sploh razumeti, ko vidimo, da oblast zapravlja denar za nepotrebne strateške avtoceste, ki stanejo milijone in milijone, za nujne potrebe naših vasi pa se sploh ne zmeni.

Od oblasti zahtevamo, da napravi svojo dolžnost in da poskrbi vodovod. Lahko bi ga speljali iz Bazovice, tako bi bilo preskrbljeno tudi za Pesek. V vasi bi morale biti vsaj 2 pipi, 2 napajališči za živino in ena pralnica.

Oblast ne sme mimo teh upravičenih zahtev naše vasi.

Prešernova proslava v Sežani

Ob mnogoštevilni udeležbi prebivalstva ter navzočnosti predstavnikov OLO, okrajnega komiteta in OF, je Sežana svečano proslavila obletnico smrti velikega slovenskega genija Franceta Prešerna.

V uvodnih besedah je tov. Mazi, član poverjeništva za prosveto pri OLO, orisal najpomembnejše faze življenja velikega misleca v borbi za napredne ideje, ki so se potem končno uresničile v teku osvobodilne borbe slovenskega naroda.

Po uvodnem govoru so člani krajevnega prosvetnega sveta Sežana izvajali bogato akademijo, ki je vsebovala pevske, recitacijske in orkestralne točke. Mešani pevski zbor pod vodstvom tov. Ukmarja Jožka je zapel Prešernovo «Zdravljico», nakar so sežanski pionirji zelo dobro podali v zborni recitaciji Prešernov «Krst pri Savici» ter «Povodnega moža». Sledila je pesem «Pod oknom», katero je izjaval kvartet KLPS Sežana ter solospev tov. Pavliča Ferda, ki je zapel Prešernovo «Mornar». Po pevskih točkah je orkester KLPS Sežana pod vodstom tov. Skrinjarja Antona zaigral nekaj pesmi, ki so številni publiki zelo ugajale. Ob zaključku proslave je nastopila sopranistka Justina Kralj-Vuga iz Trsta, ki je zapela dve Prešernovi pesmi in sicer «Nezakonska mati» ter «Ukazi». Izvajanje tov. Kraljeve je vzbudilo v dvorani viharen aplavz, tako da je morala svojo prvo pevsko točko ponoviti.

De Gasperijevi ljudje prisiljeni izpreminjati zunanje-trgovinsko politiko glede Trsta

Gospodarske kroge je presenetila nenadna vest, ki jo je razširila «Astra», da bo v Trstu ustanovljen poseben odsek italijanskega urada za zamenjave (Ufficio italiano cambi). Ta naj bi bil pristojen za vse stvari v zvezi s plačili inozemstvu, za bančna potrdila kakor na sploh poslovanje z bankami. Poročilo podčrtuje, da bo «na ta način poslovanje v zvezi z zunanjo trgovino znatno olajšano za tržaške interesente».

Doslej so uradni in poluradni krogi vedno trdili, da se trgovski posli najugodneje razvijajo in da povezava s sistemom italijanske zunanje trgovine samo koristi tržaškemu trgovskemu prometu. Nasprotno gornja vest pomeni v bistvu prikrit umik. Bodisi za področje zunanje trgovine kakor glede devizno-valutnih predpisov «giuntin» tisk že od decembra sem za čudo pogosto poudarjal prednosti in koristi, ki jih imajo tržaški trgovci. Pred kratkim pa je «Astra» od tega morala preiti k javnim opozorilom, da politika

ALI SI ŽE NAROČNIK «PRIMORSKEGA DNEVNIKA»

Cambital-a «resno škoduje» pri največjem delu trgovskega in pomorskega poslovanja».

Kakor smo zapisali dne 11. t. m. so bile odredbe za Trst zares tako škodljive — čeprav s stališča Rima razumljive — da je pritisk lokalnih gospodarskih krogov prisilil pristojne, da izpremenijo svoje stališče. Nekaj je k temu prispevala tudi VU, ker so ji na poti dokazi o zgrešenosti gospodarske politike pri nas. Italijanska misija v Trstu je morala predlagati Rimu izpremembe.

Tako je prišlo do vesti, ki jo zgoraj omenjamo. Na prvi pogled se zdi nesmiselna, saj boste rekli: urad Cambitala vendar že obstaja pri podružnici Italijanske banke. Res, toda delokrog in pristojnost tega dosedanjega tržaškega urada Cambitala sta isti, kakor katerega koli sličnega urada v republiki. Ker pa je stroga vezanost na centralo, ki je v Rimu, povzročila vse navedene in skrite nevšečnosti in proteste, so najbrže sklenili izpremeniti stvari, tako da se odsek Cambitala v Trstu okrepi z novimi sposobnejšimi ljudmi, ki bodo obenem imeli večja pooblastila, da bodo v sporazumu z italijansko misijo in finančnim ravnateljem VU hitreje in bolj samostojno ukrepali. Da pa bo povezava z ministrstvi v Rimu vseeno trdna in da se bodo organi De Gasperijeve vlade ravnali po nasvetu ljudi, ki dobro poznajo tržaške razmere, je bil premeščen iz Trsta v Rim dr. Ligas, član italijanske misije in strokovnjak v gospodarsko-finančnih vprašanjih, k ministrstvu zunanje trgovine, kjer bo zavzemal visok položaj. Skrbel bo pač, da bi kakor koli premostil prepad, ki zeva med koristmi tržaške trgovine in prometa ter smernicami zunanje-trgovinske in devizno-valutne politike italijanske republike. To gotovo ni ne hvaležna ne lahka naloga, ker poslabšanje splošnih prilik ta prepad poglablja z dneva v dan.

Vest o prenovitvi tržaškega Cambitala in o premestitvi dr. Ligasa, ki je v Trstu od prihoda komisije štirih velesil v januarju 1947 dalje, je značilna. Ne pomeni sicer, da so se možnosti za gospodarski razvoj znatno povečale, pač pa je dokaz, da se omenjeni krogi kljub vsemu niso mogli izogniti teži gospodarske stvarnosti. Ta stvarnost in izprememba, ki je vsled nje nastala, daje zagotovilo, da je pot izprememb utrta in da bomo prej ali slej končali pri mirovni pogodbi, ki bo izpolnjena v vseh točkah tudi glede zunanje trgovine. Čas neomajno govori za to!

Prometna nesreča

Ob 12.15 je avto TS 5994, katerega je šofiral Matietti Benvenuto iz Ul. Locchi 13, iz Ul. Torrebianca zavil proti Korzu Cavour. Ko je prišel na križišče Ul. S. Lazzaro, se je vanj zaletel osebni avto Fiat 1100 z evidenčno tablico TS 3653, ki ga je vozil 27-letni lastnik Skrl Mario iz Ul. Cisternone 16. Omenjeni avto Fiat je vozil po Ul. S. Lazzaro iz Ul. Carducci. Udaril je v sprednji del tovornega avtomobila TS 5994. Pri trčenju sta bila avtomobila precej poškodovana, voznika pa k sreči nista bila ranjena.

Najprej je razbil okno urarne nato je napolnil žepe z urami

Včeraj ob 14.30 popoldne je neka oseba, ki je hodila po Ul. Udine, postala pozorna na trušč razbitega stekla. V tem pa je zapazila nekega neznanca, ki se je s pokvarjeno nogo z vso naglico oddaljeval od zlatarne in urarne v isti ulici št. 33. Civilist je postal pozoren, ker se mu je mož takoj zdel sumljiv. Sledil je neznancu, ki se je znova približal trgovini z razbitimi okni. Z rokami je segel v razbito izložbo in v naglici stlačil v žep nekaj predmetov. Po opravljenem poslu se je neznanec napotil naprej proti Greti, ne da bi se mu mudilo.

Ko je civilistu postalo jasno, da ima opravka s tatvino, je takoj telefonično opozoril policijo. Ta je res kmalu nato prišla na kraj, kjer se je to izvršilo. Policija je seveda takoj začela slediti kriminalcu, katerega je ves čas opazoval civilist. Policijskim agentom se je res posrečilo, da so v kratkem dohiteli neznanca, ga ustavili in mu takoj pobrskali žepe. V njih so našli tri zapestne ure, od teh dve kovinski in eno zlato.

Policija je takoj telefonično pozvala Simoni Katarino, ki je bila doma med opoldanskim odmorom. Takoj ko je prišla Simonijeva, je policija napravila preiskavo. Ugotovili so, da so iz izložbe zmanjkale 4 zapestne ure, ki jih je imel tat pri sebi. Vrednost ukradenega blaga je bila okrog 80 tisoč lir.

Tat je bil 35-letni Carletto Ongeri, doma z otoka Morosini. Tu v Trstu pa se je včeraj le slučajno mudil. Policija je Ongerija, ki je brezposeln čevljar, aretirala.

Družinski spori pred sodnikom

Oskar Atzel, ki je že prekoračil sedem križev, je bil včeraj na zatožni klopi kazenskega sodišča. Obtožen je bil, da je povzročil telesne poškodbe svoji ženi Elviri in da je teroriziral družino. Pred sodniki je obtoženec povedal, da je 49 let, odkar vlada prepir v družini. Prav za prav je bil vzrok takega življenja predvsem to, ker se je njegova hčerka spridila, Atzel pa je vrgel krivdo na svojo ženo, češ da je to ona podpirala.

Dejanje, zaradi katerega je bil včeraj na zatožni klopi, se je odigralo v družini 27. marca lani. Običajni družinski spor je nastal zaradi nastopa hčerke Elvire, ki je očeta Oskarja udarila s ponvico po glavi. To je Atzela tako razburilo, da je zgrabil hčerko Elviro za lase in jo začel mlatiti na žive in mrtve. Ker je nastopila tudi žena in je hotela braniti hčerko, je brez vsakega premišljanja priletelo tudi njej nekaj udarcev. Na sodniji je včeraj vsak povedal stvar po svoje. Oče je zanikal, da bi nastopil surovo v družinskem krogu, mati in hči pa, ki sta nastopili kot zasebna stranka, sta nasprotno trdili, da je bil Atzel že od vsega početka nasilen človek, s katerim ni bilo mogoče živeti. Obe sta trdili tudi, da tistega večera ni prišlo do pretepa zaradi ponve, s katero naj bi jih Atzel dobil po glavi, pač pa zato, ker je od hčerke zahteval, naj mu posodi 10 tisoč lir. Ker pa mu jih hčerka ni hotela dati, so začeli leteti udarci.

Sodišče je po obojestranskem zaslišanju prič spoznalo obtoženca za krivega in obsodilo Atzela na eno leto in tri mesece ječe. Oprostilo pa je hčerko Elviro. Predsednik sodišča je bil dr. Falchi, državni tožilec dr. Amodeo, obtoženca pa je zagovarjal odv. Zennaro.

Policija osvetlila dejanje v Ulici della Fabbrica

Micheli streljal na Vatto zaradi ljubosumnosti

V torek zvečer je postal žrtev razbojniškega napada 23-letni uradnik Sergej Vatta. Neznanec, ki je prišel na Vattovo stanovanje in pričel streljati, se je po svojem dejanju izgubil v noč.

V nekaj urah pa se je policiji posrečilo priti na sled skrivnostnemu napadalcu. Aretirali so 50-letnega Adolfa Michelija iz Ul. Pallini 3. Na policijskem zaslišanju je Micheli zapadel v protislovja in popolnoma priznal svoje dejanje. Prišlo je na dan, da je Micheli, ki je prav za prav razvalina življenja, streljal na Vatto samo iz ljubosumnosti in to zaradi Wilhemine Millo, ki jo je v torek zvečer spremljal Vatta domov.

Micheli je že 10 let ločen od svoje žene. Medsebojno spoznanje se je utrdilo posebno po Silvestrovem pred enim letom. Njuno razmerje je postajalo vedno intimnejše. Micheli je s tem hotel pozabiti nesrečno življenje, ki ga je imel s svojo ženo. Ker pa je zadnje čase opazil, da se Millova nekam dobro razume z Vatto, je postal ljubosumen. Na policiji je priznal, da je prav za prav dejanje napravil v trenutni razburjenosti. Komaj je odprl vrata Vattovega stanovanja je nameraval samo s samokresom prestrašiti fanta, toda živci so mu popustili in padli so usodni streli, ki so k sreči Vatto samo ranili. Michelija pa bodo pripeljali na zatožno klop.

Nakit za 100 tisoč lir izginil

Gospa Lavra Parker je javila policijski postaji v Ulici Cologna, da so neznani tatovi s ponarejenimi ključi odprli vrata njenega stanovanja v Ulici Montello 14. Pri tem so si dobro ogledali vse prostore in še bolje prebrskali omare in predale. Odnesli so zlato zapestnico ter prstan iz platine in zlata. Parkerjeva ima 100 tisoč lir škode.

Javnim knjižnicam

Državna založba Slovenije nam je odstopila dve zbirki Cankarjevih zbranih spisov in sicer zvezke št. 1, 4-20, skupaj 18 knjig za ceno Lit 15.500.— za zbirko, kateri se morata oddati prvenstveno javnim knjižnicam. Interesenti naj se javijo čim prej pri SHPZ, Trst, Largo Panfili 1 III.

KINO

ROSSETTI. 16: «Ključi raja», G. Peck, T. Mitchell.
EXCELSIOR. 14: «Hamlet», Laurence Olivier, Jean Simurons.
FENICE. 16: «Tatovi koles».
FILODRAMMATICO. 16: «Dobri Samaritan», G. Cooper, A. Sheridan.
ITALIA. 16: «Žene so bile same».
ALABARDA. 16: «Ninočka», Greta Garbo, Melvyn Douglas.
IMPERO. 16: «Čudežna prevara», Peggy Ryan.
VIALE. 16: «Luč, ki je ugasnila», Ronald Colman.
NOVO CINE. 16: «Banditi El Pasa», Fuzzi.
GARIBALDI. 15: «Hči vetra», Bette Davis, H. Fonda, G. Brent.
MASSIMO. 16: «Človek z brazgotino», Paul Muni, Boris Karloff.
KINO OB MORJU. 15.30: «Tečen sovjetskega dnevnika».
IDEALE. 16: «Vohun iz Damaska», G. Sanders.
MARCONI. 16: «Žalostni Orient», Margo Tom.
ARMONIA. 15.30: «Meksikanec Pancho», W. Beery.
ODEON. 15.30: «Assunta Spina», Ana Magnani.
AZZURRO. Danes zaprt.
RADIO. 16: «Okey, John».
VITTORIA. 16: «Če bi bil našel svojo pot», G. Starm, P. Regan.
BELVEDERE. 15.30: «Veliki valček».
SAVONA. 15: «Pustolovščina», Green Garson, C. Gable.
VENEZIA. 15: «Hiša na morskih čereh», R. Milland, G. Russell.

KAJ SE DOGAJA POD AMERIŠKO «SVOBODO»
Slovenskih brzojavk nočejo sprejemati na tržaški pošti

V uredništvo smo dobili pismo, ki ga objavljamo v celoti.

Pri Italo Radio oz. Italcable, ki ima sedež v poštni palači in se bavi s sprejemanjem in oddajo brzojavk, v prvi vrsti za tujino, in je zato javna ustanova, so ljudje še starega kova v najslabšem pomenu besede. Tu dokaz.

Pred časom je moj stanovski tovariš oddal telefonski brzojav za tujino v slovenskem jeziku v imenu naše tvrdke, pri kateri sva uslužbena. Uradnica je pripomnila mojemu tovarišu «che è molto seccata di sentire i telegrammi per s'ciavo». Brzojav je sprejela kljub temu.

Naša tvrdka oddaja dnevno brzojave v raznih jezikih (italijanščini, nemščini, francoščini in tudi šifrirane) in se do sedaj ni nihče njihovih uslužbencev pritožil «di essere seccato», ako je prejel brzojav n. pr. šifriran, ki ga je treba diktirati črko po črki. Zakaj ravno v slovenščini gre gospodom tako na živce?

Naša tvrdka kot njihov abonent, da zaslužiti lepe denarce mesečno.

Gre torej za to, kar smo že neštetokrat pisali, da na javnih uradih, in to predvsem na tržaški pošti vedri golazen najslabše šovinistične vrste, ki na vse načine še vedno deluje v smislu smernic ranjkega dučeja. Jasno je kot beli dan, da nosi odgovornost za tako stanje le VU, ki na vse načine in ob vsaki priliki daje kisika, posebno pa sedaj pred volitvami, tem ljudem. Morda spada to med naloge angloameriških sil, ki zaupno upravljajo po mirovni pogodbi dodeljeno ozemlje.

KOLEDAR

Četrtek 17. februarja
Frančišek, Bratomil
Sonce vzhaja ob 7.05, zahaja ob 17.34. Dolžina dneva 10.30. Luna vzhaja ob 23.07, zahaja ob 9.07.
Jutri petek 18. februarja
Simeon, Drago

SPOMINSKI DNEVI

1944 je prišla v Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije sovjetska vojna misija.

PRESKRBA

Delitev bele moke za vse skupine potrošnikov v mestu in podeželju se je pričela danes. Na osebo delijo po 500 gr moke na odrezek XIV «pasta» navadne živilske nakaznice. Delitev se zaključi 28. t. m. Cena je 83 in 85 lir za kg.

ENOTNI SINDIKATI

Obrtniški nameščenci in nameščenci male kovinarske industrije, ki zaposluje manj kot 10 delavcev, bodo imeli v petek 18. t. m. ob 19 uri v Ul. Imbriani 5 sindikalni sestanek, na katerem bodo razpravljali o mezdni pogodbi.

RADIJSKE MOTNJE IN NEONSKA RAZSVETLJAVA

Zaradi stalnih motenj v radijskih aparatih, ki jih povzročajo pokvarjene neonske luči, poziva uprava pošte vse lastnike neonskih luči, da te popravijo kakor to zahteva odredba z dne 27.II.1936 (člen 262). V nasprotnem primeru bo uprava pošte postopala po zakonu.

OSEBNE IZKAZNICE

V uradu za osebne izkaznice v Ul. SS. Martiri 3 naj se javijo oni brez stalnega prebivališča, čigar priimki se pričenjajo s črkami M, N, O, P in Q.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Lekarne Alabarda, Istrska ul. 7; Cipolla, Ul. Belpoggio 4; Crevato, Ul. Roma 13 in Godina Enea, Ul. Ginnastica 6 imajo stalno nočno službo.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 16. februarja 1949 se je v Trstu rodilo 10 otrok (1 mrtvorojen), umrlo je 11 oseb, poroke pa so bile 3.

Cerkvene poroke: Ladijski natakar Maier Dušan in gospodinja Possa Nella, mehanik Malabotti Giorgio in gospodinja Zadelli Liliana, natakar Allegretto Franc in gospodinja Bastianello Norma.

Umrli so: 25-letni Obersnel Franko, 84-letna Stoka Frančiška, vd. Stoka, 7 dni stari Bani Rudolf, 2 meseca stara Patai Alojzija, 67-letna Loker Josipina, vd. Civitani, 77-letni Vitri Anton, 89-letni Sgorbissa Dominik, 70-letni Tassan-Gunt, vd. Müller, 56-letni Smerdu Alfredo, 73-letni Rossič Henrik, 67-letni Pauluzzi Giorgio.

Tržaška borza

Zlati šterling 9800, papirnati šterling 2000, telegrafski dolar 715, dolar 705, švicarski frank 178, 100 francoskih frankov 150, avstrijski šiling 22.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

PUČE:
V petek 18. t.m. ob 14. uri
gostovanje v dvorani ljudske šole z mladinsko igro M. Surinove:
Dedek Mraz

V petek 18. t. m. ob 20. uri
gostovanje v dvorani ljudske šole z Gogoljevo komedijo
Ženitev

MAREZIGE:
V soboto 19. t.m. ob 14. uri
gostovanje v Zadružnem domu z mladinsko igro M. Surinove:
Dedek Mraz

V soboto 19. t. m. ob 20. uri
gostovanje z Gogoljevo komedijo
Ženitev

PIRAN:
V nedeljo 20. t.m. ob 15. uri
gostovanje v gledališču «Tartini» z mladinsko igro M. Surinove:
Dedek Mraz

RADIO

TRST II.
Četrtek 17. februarja 1949.

7.15: Koledar. 7.20: Jutranja glasba. 7.45: Poročila. 11.30: Operna glasba. 12.00: Novi svet. 12.10: Salonski orkestri. 12.45: Poročila. 13.00: Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov. 13.30: Iz del Liszta in Mendelssohna. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Orkester Albert Dermelj. 18.30: Samospevi za glas in klavir. 19.00: Slovenščina za Slovence. 19.15: Glasbene slike. 19.45: Poročila. 20.00: Zbor iz sv. Ivana - dirigent Franc Venturini. 20.30: Dekliški kotiček. 20.45: Dunajski valčki. 21.00: Radijski oder. 22.15: Plesna glasba. 22.45: Večerni koncert. 23.15: Poročila. 23.30: Kaj vam nudi jutrišnji spored? 23.35: Plesna glasba. 24.00: Zaključek.

TRST I.
Četrtek 17. februarja 1949.

11.30: Operetna glasba. 12.10: Glasba za vas. 14.00: Tretja stran. 14.20: Pestra glasba. 18.00: Oddaja za žene. 19.00: Glasba iz filmov. 19.30: Zdravnik svojim prijateljem. 21.00: Mozartova simfonija. 21.45: Manhattanska serenada. 23.10: Poročila. 23.30: Plesna glasba.

Fizkultura

USPEH ŠPORTNIKOV JUGOSLAVIJE V TUJINI

Zmaga nogometašev Crvene zvezde na Dunaju

Eno najboljših nogometnih moštev Jugoslavije Crvena zvezda iz Beograda je preteklo soboto in nedeljo gostovala na Dunaju. Prvi dan je zaradi nekoristne igre svojega napada igrala neodločeno, medtem ko je v nedeljo prepričevalno premagala moštvo avstrijskega prvaka in s tem ponovno potrdila visoko kvaliteto jugoslovanskega nogometa.

CRVENA ZVEZDA - ADMIRA 0:0

Prva tekma, ki jo je odigralo nogometno moštvo Crvene zvezde proti Admiri, se je končala z neodločenim rezultatom 0:0. V začetku se je občutila obojestranska neurejenost, toda že po 10 minutah je Crvena zvezda prevzela pobudo, tako da je igra potekala skoraj ves polčas na strani nasprotnika. Pri tem se je zlasti izkazala krilska vrsta Crvene zvezde, ki je pogosto dajala svojemu napadu ugodne žoge. Vsi igralci jugoslovanskega napada so imeli priložnost za zadetek, toda to nikomur ni uspelo. Admira je redko ogražala gol Crvene zvezde, tako da je imel Mrkušič samo enkrat priložnost intervenirati.

V drugem polčasu se je položaj spremenil. V 7. minuti je bil poškodovan Mitič in je moral zapustiti igrišče. Zamenjal ga je Živanovič. V napadu se je takoj občutila neuravnovešenost. Ko je bil nato poškodovan tudi Kašanin, ki ga je zamenjal Tadič, je začela Admira resno ogražati gol Crvene zvezde, toda Mrkušič je spretno interveniral. Mitič je zopet prišel na igrišče, toda igral je defenzivno, kar je vplivalo na potek igre. Naša srednja vrsta je imela tudi v drugem polčasu pobudo v svojih rokah, toda v napadu ni bilo dobrih strelcev. V 20 minuti je Vukosavljevič ostro in precizno streljal, a je vratar Admire uspešno interveniral. Nato je bilo še več napadov, tako na eni kakor na drugi strani, vendar so bili brezuspešni.

CRVENA ZVEZDA - AUSTRIA 5:2 (2:1)

V nedeljo se je Crvena zvezda srečala v navzočnosti 40.000 gledalcev s prvakom Avstrije Austrio.

Crvena zvezda je pričela že v prvih minutah igre s hitrimi in zrelimi kombinacijami. Tomaševič je dobil v 7 minuti žogo s centra in jo podal Živanoviču, ta pa jo je precizno in ostro poslal v gol — 1:0 za Crveno zvezdo. Nato je postala igra še bolj zanimiva. V 13. minuti je dobil žogo Djajič in jo podal Jezerkiču, ki je s preciznim strelom dosegel drugi gol. V 17. minuti je desno krilo Austrie Melhior po nesporazumu naše obrambe iz razdalje 7 m poslal žogo v vrata — 2:1 za Crveno zvezdo. Gol ni demoraliziral igralcev Crvene zvezde in se je igra nadaljevala z nezmanjšanim tempom.

Že v 7. minuti drugega polčasa je Živanovič z glavo dosegel tretji gol za Crveno zvezdo, nakar je postala tekma še lepša in zanimivejša Austria je poskušala vzeti pobudo v svoje roke, toda to ji ni uspelo. Ponovni nesporazum med Stankovičem in Mrkušičem je prinesel po levem krilu Auretnigu drugi gol za Austrio Mrkušič je nato dvakrat izvrstno interveniral. V 20. minuti je po kombinaciji Takač - Vukosavljevič - Tomaševič slednji žogo ostro streljal v levi kot vrat in povišal razliko na 4:2. V 30. minuti je Vukosavljevič iz razdalje 7 m dal še en gol in tako postavil končni rezultat 5:2. Napadalni trio Crvene zvezde je nato izvedel še celo vrsto zrelih kombinacij, toda obramba Austrije je uspešno odbila vse napade na vrata.

Ekipa Tomažiča iz Trsta se je plasirala na prvo mesto v mednarodnem turnirju košarke v Ljubljani

V soboto in nedeljo je bil na Taboru v Ljubljani turnir v košarki, ki so se ga poleg ljubljanskih društev Enotnosti in Železničarja udeležili košarkarji Tomažič in Cola iz Trsta, Istre iz Pulja in mariborska reprezentanca.

Rezultati posameznih srečanj so bili naslednji:

Enotnost - Col 28:26 (12:11)
Železničar - Istra 34:25 (21:12)
Tomažič - Maribor 58:13 (29:6)
Tomažič - Železničar 41:24 (12:15)
Enotnost - Istra 51:20 (25:15)
Col - Maribor 31:22 (14:12)
Istra Maribor 23:17 (8:9)
Železničar - Col 31:20 (17:4)
Tomažič - Enotnost 43:24 (23:11)

Končni vrstni red moštev je tale: 1. Tomažič; 2. Enotnost; 3. Železničar; 4. Col; 5. Istra; 6. Maribor.

Jugoslovanski smučarski skakalci v Trbižu

V nedeljo so bile na 70 metrski skakalnici v Trbižu mednarodne tekme v smučarskih skokih. Poleg italijanskih skakalcev so se tekmovanja udeležili tudi Jugoslovani in Avstrijci, med njimi znani skakalec Josef Bradl, ki je letos vodil trening italijanskih skakalcev. Podrobni rezultati so naslednji:

1. Bradl (Avstrija) 222.3 točke (skoki 59 in pol in 61 m).
2. Klančnik Karel (Jugoslavija) 208.5 točke (55, 56 in pol).
3. Rizzi (Italija) 206.9 točke (56 in 55 metrov).
4. Polda Janez (Jugoslavija) 205.6 (55 in pol, 57 in pol).
5. Razboršek Ivo (J) 194.5 (51 in pol, 50).
6. Langus Jože (J) 189.6 (48, 49).
7. Tassotti (I) 172.7 (43, 45 in pol).
8. Da Collo (I) 171.3 (42, 44).

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Zaradi nedeljskega škandala

je Pevsko in glasbeno društvo v Gorici vložilo protest pri prefektu

Včeraj dopoldne so šli na prefekturo zastopniki goriškega Pevskega in glasbenega društva, da bi predali pisano protestno noto najvišjemu predstavniku države v pokrajini zaradi nezaslišanega kulturnega škandala, ki so ga upriličili šovinisti ob pasivnem vedenju oblasti javne varnosti.

Ker g. prefekta ni bilo, so protest predali njegovemu namestniku.

V protestu predvsem navajajo, da društvo deluje že pol stoletja in nima nobenega političnega značaja, temveč vrši le kulturno poslanstvo med Slovenci v Gorici, obenem pa ima plemenito nalogo, da seznani italijanske someščane s slovensko glasbeno kulturo, ki je mlada, toda zelo bogata.

Tako je goriško Pevsko in glasbeno društvo smatralo, da je ravno ono poklicano prikazati Goričanom obeh narodnosti veličino in pomen Preserna, katerega stoletnico slavi vse kulturno človeštvo. Zato je priredilo 13. februarja t. l. proslavo v spomin stoletnice smrti slovenskega velikana za vse meščane. Toda šovinistične skupine, nahujskane od strupenega časopisja, so nesramno preprečile prireditev, a oblasti kljub opozorilu niso ničesar podvzele, da bi zaščitile kulturno proslavo, temveč so se vedle pasivno.

Pevsko in glasbeno društvo energično protestira proti takemu postopku, ki je v nasprotju z mirovno pogodbo in ki ovira kulturno izživljanje Slovencev v Italiji. Obenem pa tako dejanje onemogoča mirno sožitje ob meji živečih Slovencev in Italijanov. Zahteva, da se s tem preneha in da oblasti vršijo nepristransko svojo dolžnost.

Luč v Petejanu pri Zagraju

Vasica Petejan pri Zagraju ni doslej še poznala električne razsvetljave. Ce bi se marljivi vaščani ne zganili, bi jo morda še dolgo lahko pričakovali ob medli luči zakajenih petrolejk. Toda odločno so sklenili, da bodo pripeli žico na ono, ki vodi električni tok v Poggio Terza Armata in tako speljali luč tudi v svoj zapuščeni kraj. To so pred kratkim tudi storili in v nedeljo zvečer je ob splošni radosti zagorela v vsaki hišici svetla žarnica.

Prijateljska nogometna tekma Gorica : Udarnik

V nedeljo 6. februarja sta odigrali na igrišču v Sempetru pred 700 gledalci prijateljsko nogometno tekmo moštvi Gorice in Udarnika iz Kranja.

Že v prvih minutah je bila tekma precej živahna. Moštvo Gorice je takoj prešlo v napad in je v 15. minuti uspelo zabiti prvi gol. Gorica je bila še nadalje v napadu, a dobra obramba Udarnika je vse napade odbila, le v drugem polčasu je Gorica zabila drugi gol.

Tudi v drugem polčasu je bila Gorica v napadu, a brez uspeha, ker napadalci niso izkoristili mnogo lepih prilik. V zadnjih minutah je Udarnik hotel izenačiti rezultat, a vsi streli so šli preko prečke in tekma se je zaključila z zmago Gorice 2—0.

Pregled šoferskih dovoljenj

Goriška prefektura opozarja vse zainteresirane, da 28. februarja zapade zadnji rok za pregled šoferskih dovoljenj.

Urad javne varnosti v Ul. Obergan št. 20, ki pregleduje omenjena dovoljenja, posluje vsak torek in vsako soboto od 9 do 12.

Za zaslužkom čez mejo

Nato je sodnik dr. Siena zaslišal celo vrsto skrivnih prestopnikov državne meje med Italijo in Jugoslavijo. Prvi med temi je zasedel zatožno klop 48-letni Sandrolini Jožef iz Savigna pri Bologni, ki so ga jugoslovanske obmejne oblasti izročile pretekli teden italijanskim. Poleg nezakonitega prestopa meje je obtožnica očitala Sandroliniju, da se ni pokoril določilom izgonskega lista, ki mu ga je izdal župan v S. Biagiu Galatta. Za prvi prestopek so mu naložili tri mesece zapora in 16 tisoč lir globe, za drugi pa 1 mesec zapora.

S potnim dovoljenjem italijanskega konzulata v Zagrebu se je pretekli mesec vrnil v domovino, da bi obiskal svojo družino, italijanski državljan 20-letni Bazocchi Franco iz Sadogliana, ki je šel ma-

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

ja lanskega leta brez potnega dovoljenja na delo v Jugoslavijo. Tudi njega so obsodili na tri mesece zapora in 16.000 lir globe, toda pogojno.

Nato bi morali soditi 44-letnemu Dominiku Totolo, ki se je vrnil s potnim dovoljenjem iz Jugoslavije, kamor je nekaj časa prej šel ilegalno. Toda razprave proti njemu ni bilo, ker je bil namreč zaradi tega že sojen v Genovi.

Tri mesece zapora in 16.000 lir globe pogojno je prejel zaradi kršitve zakona št. 158 T. U., ki prepoveduje skrivni prestop meje, tudi 24-letni Barsi Klavdij iz Brescie.

Na isto kazen sta bila obsojena pogojno brata 27-letni Severin in 25-letni Eligio Erzetič iz Fare, ki so ju obmejni stražniki zasačili pred tednom v bližini meje na Mirenski cesti in jih obdolžili nameravanega prestopa meje. Eligio je na sodniji povedal, da je nameraval v Jugoslavijo, od koder se je vrnil par dni prej, da obišče svojce, sam, in da ga je brat le spremil.

S potnim dovoljenjem je prišel iz Jugoslavije, kjer je zaposlen, na obisk tudi italijanski državljan 34-letni Scognamilio Dominik iz Neaplja. Kakor ostalim, so tudi njemu naložili tri mesece zapora in 16.000 lir globe pogojno.

Iste kazni sta bila deležna zaradi enakega prestopka 21-letni Karel Marzana in 52-letni Evgenij Cortina iz Torre Annunziata pri Neaplju.

ISTRA

Vabilo

na akademijo, ki jo priredi v soboto 19. tega meseca ob 20 uri Dijaška matica Portoož. Pri akademiji sodelujejo dijaki Pomorskega tehnikuma iz Pirana, dijaki in dijakinje učiteljišča in gimnazije iz Portoroža in vojaška godba iz Portoroža.

Akademija bo v PORTOROZU v Ljudskem domu in ne, kakor je bilo že objavljeno, v Piranu.

Ker gre ves dobiček v korist revnim dijakom, vabimo vse prijatelje naše mladine. Po zaključku akademije bo prosta zabava.

Lahkomiselni vozač zopet pred sodiščem

ZV je nekega večera v januarju zalezel v Kopru v preveč veselo družbo in dobro vino ga je kmalu omotilo. Ko je na ulici pred Ljudskim domom naletel na odprt in prazen avto, se je vsedel vanj in ga zprožil. Po kratki vožnji se je zaletel na Belvederu v drevo, toda k sreči ni bilo velike škode.

Zaradi tega se se je moral ZV zagovarjati pred ljudskim okrožnim sodiščem v Kopru. V svojo obrambo je navajal, da je bil v kritičnem trenutku vinjen. Priče so to okolnost potrdile, kar dokazuje po izpovedbi lastnika avta tudi to, da je ZV pognal avto takoj v četrto brzino, čeprav koprske ulice te naglice ne prenesejo.

Javni tožilec je predlagal strogo kazen, obtoženi pa je prosil za milo sodbo z obljubo, da se bo v bodoče vsedel za avtomobilsko krmilo le trezen. Sodišče ga je zaradi prestopka zoper varnost javnega prometa obsodilo na 4 mesece obveznega dela brez odvzema osebne prostosti in na plačilo škode zasebnemu udeležencu, ki jo je utrpel na avtu.

Za 8. marec

V soboto 19. februarja bo v tovarni Arrigoni v Izoli velik pomladanski ples z raznimi presenečenji, loterijo, bogatimi dobitki in plesnimi šalami, v priredbi odbora SIAZZ v korist osmega marca.

Podgora

Mladinci širijo Jurčkovo slavo

Naši mladinci, ki so priredili že v domači vasi igro «Jurček», so se preteklo nedeljo odpeljali z avtobusom v Doberdob, kjer so igro ponovili. Mladi igralci, katerim je bilo tudi lepo vreme naklonjeno, so kar uživali prijetno vožnjo skozi Dol. Ta dan so se tudi spoprijaznili z domačo mladino iz Doberdoba in obenem spoznali zanje povsem novo pokrajino, naš Kras. Taki izleti so res priporočljivi in mlademu rodu vsestransko koristni.

Medsebojno spoznavanje naše mladine rodi gotovo le dobro posledice. Podana igra je na splošno zelo ugajala. Vzgled podgorske mladine je vzbudil pri doberdobski šolski deci željo, da bi tudi sama poskusila podati kako primerno igro.

Za spremembo so se igralci odpeljali po drugi poti na furlansko stran skozi Hajnico v Podgoro. Mladina je bila z vsem zadovoljna in komaj čaka, da se zopet igra ponovi, najbrže še v Standrežu.

KINO

VERDI. 17: «Nemirna leta», Shirley Temple.
VITTORIA. 17: «Duša in telo», J. Garfield in L. Palmer.
CENTRALE. 17: «Napad na brzovlak», P. Roc.
MODERNO. 17: «Moja pot», Bing Crosby.
EDEN. 17: «Morski roparji», Fredrich March.

Mirenska mladina ima telovadnico

Preteklo nedeljo je telovadno društvo Miren svečano otvorilo dobro opremljeno telovadnico, v kateri se vadi že preko 150 pionirjev, mladincev in mladink.

Telovadnico so preuredili marljivi mladinci s prostovoljnim delom. Zadnje čase so delali z vso paro tudi pozno v noč. Pri delu jim je veliko pomagala mizarska delavnica «Iztok», ki jim je izdelala več kosov opreme. S telovadnico v Mirnu ima mladina že dve lepi in prostorni telovadnici v goriškem okraju, kar pomeni lep korak naprej v telesni vzgoji.

Pri urejevanju teh telovadnic so delovni mladini nudila pomoč razna podjetja. Telovadna zveza Slovenije jim je nakazala denarno pomoč, okrajni ljudski odbor jih je podprl z dobavo lesa itd.

Mladini goriškega okraja ni treba več misliti, kam bi šla ob prostem času. Ve, da jo čakajo lepe telovadnice, katere obišče lahko ob vsaki uri in kjer se lahko pripravlja na akademije in nastope. V njih si mladinci in mladinke krepijo duh in telo.

Kava za prosto cono

Po prispelih kontingentih sladkorja in piva za pr sto oseb se pričakuje tudi kontingent kave, ki bo razdeljena med prebivalce, in sicer po 250 gr na osebo. Cena kave bo od 300 do 400 lir, pač po kvaliteti zmesi.

Izpred sodišča

Neprevidna avtomobilista

Najprej so včeraj na goriški sodniji pregledali obtožnici proti dvema avtomobilistoma zaradi pomanjkanja previdnosti pri vožnji, ki ju je privedla do nesreče. Najprej so proučili primer organa javne varnosti 24-letnega Elija Burellija iz Portolunga, ki je junija lani s svojim jeepom trčil na Tržaški cesti v vojaški avtomobil. Pri nesreči je odnesel kapitan Anton Presti, ki je vozil vojaški avto, razne telesne poškodbe, zaradi katerih se je moral zdraviti skoraj dva meseca. Toda na sodniji se je izkazalo, da je krivda prav za prav ne samo Burellijeva, temveč malo tudi kapitanova. Končno pa se je dokazalo, da sta bili krivi nesreče gosta megla in vlažna cesta.

Manj srečno pa se je zaključila razprava proti 48-letnemu Gaetanu Casagrande iz Rima, uslužbenemu pri komisiji za begunce v Rimu. Casagrende je lanskega avgusta prišel z jeepom omenjene komisije službeno v Gorico. Ustavil se je pred glavnim kolodvorom, toda tako nenavadno, da je pri tem podrl na tla carinskega inšpektorja Bosija, ki je ravno prišel s postaje. Nesreči je prisostvovalo mnogo ljudi, ki so včeraj vse pričale proti Casagrandeja. Sodnija ga je obsodila na 15.000 lir globe, poravnavo stroškov zagovorniku prizadete stranke v znesku 35.000 lir in plačilo povzročene škode, ki jo bodo določili.

Mladi tatovi kotlov pod ključem

Včeraj je leteči oddelek goriške policije po dolgem zasledovanju aretiral krivce cele vrste tatvin, ki so bile zadnji čas v našem mestu na dnevnem redu. V zapor so odpeljali 18-letnega Humberta Kleina iz Ul. Balilla 15. 18-letnega Furlana Elija iz Ul. Tunisi 13, 18-letnega Coceani Ivan iz Ul. Tunisi 18 in 14-letnega Degana Sergeja iz Semeniške Ul. 13. Mladoletni dolgorokci so v dveh mesecih odnesli z dvorišč in pralnic raznih someščanov šest velikih kotlov in razne cevi.

Poleg tega so nameravali pred kratkim odnesti iz podstrešja Mizzon Guida iz Ul. Morelli dve vreči žarnic in težjo ploščo litega železa. V podstrešje so se vtihotapili po strehi bližnje stavbe. Tatvina se jim je ponesrečila, ker je pozno v noč gospodar začul ropot in stekel po policijo. Tedaj so tatovi takoj zapustili stavbo in po strehi druge stekli v vežo bližnjega Zelenega križa, pri vhodu katerega so agenti vse skupaj aretirali. Na zaslišanju so izpovedali, da so kotle odnesli: Ceranuju Gualtieru, Ušaj Idi iz Ul. Mameli 8, Manzoniju Arturu iz Ul. Formica 3, Cossiju Petru, kavarni Viatori in Forciassinu Fedel iz Ul. IX. Agosto 12. Poleg kotlov so v tej dobi nakradli tudi razne cevi in sicer pri Peinterju Francu v Ul. IX. Agosto 11, Katoliški banki na Travniku, dve cevi so odnesli Portelliju Frideriku iz Ul. Cascino 25 in Arturu Košuti iz Ul. Mameli 8.

Pri tatvinah so se posluževali ponarejenih ključev. Ob aretaciji so jih imeli pri sebi kar 20. V zaporu so vse do pičice priznali. Povedali so tudi, da se 14-letni Degan Sergej ni udeležil vseh tatvin, temveč jim je pomagal le pri nekaterih.

Dohodninski davek za rokodelce

Vsi rokodelci morajo do konca februarja 1949 predložiti registrskemu uradu prijavo z navedbo sedeža obrti, vrste dela in kosmatega dohodka v letu 1948. Prijavo je treba spisati na posebne obrazce, ki jih interesenti dobe pri registrskemu uradu. Za podrobnejša pojasnila se lahko obrnejo na Zvezo

Zaporno kazen morajo odsedeti

Včeraj je goriška policija aretirala na podlagi tiralice, ki jo je izdala tukajšnja sodnija, čez sedemdeset let starega Ludvika Pechnicherja iz Ul. Baiamonti 10. Pechnicher, ki je zaradi nepokornosti dobro znan v sodnih krogih, bo moral oddsedeti v zaporu mesec dni in to v zadostitev kazni, ki so mu jo pred kratkim naložili na sodniji zaradi pijančevanja. Upamo, da se bo ta mesec, čeprav nekoliko pozno, spametoval, in da bo zanj ta prisiljeni počitek zadnji.

V zapor je policija odvedla na povelje sodnije tudi 60-letnega Henrika Nicolettija iz Kapucinske ulice št. 4, ki je bil pred kratkim obsojen zaradi tatvine.

Ista usoda je doletela 31-letnega Petra Varotto iz Padove, stanujočega v Ul. Ascoli 29. Obsojen je bil zaradi ponarejanja nekih dokumentov. V zaporu bo sedel nekaj čez šest mesecev.

Za mladinski pokal

Tekme čez drn in strn

V nedeljo 20. februarja 1949 bodo v Steverjanu tekme čez drn in strn, ki jih organizira fizkulturni odsek pri ZSM.

Mladinci, mladinke in najmlajši, naj se za tekme zberejo na mestu, ki ga bomo določili ob 14. uri. Tekme se bodo pričele točno ob 15. uri. Krajevni odbori mladine, naj poskrbijo, da bodo tekme dobro uspele.

Povišana pristojbina na šoferska dovoljenja

Na podlagi zakona z dne 26. I. 1949, objavljenega v Uradnem listu št. 24, se je pristojbina za letno overovljenje šoferskih dovoljenj zvišala od 400 na 1000 lir. Ta zakon je stopil v veljavo že s 1. januarjem letos. Zato so vsi oni, ki so overovili dovoljenja že pred objavo tega zakona in so za to plačali pristojbino v znesku 400 lir, dolžni poravnati na uradu Avtomobilskega kluba razliko 600 lir.

Zdravstveno stanje živine

Dne 14. t. m. je pokrajinski živinozdravniški urad beležil v Ronkah dva primera ustnega oprha. Okužena sta namreč vola kmeta Franca Boscarola.

Po živinozdravniškem pregledu so žival zaprli v hlev in prepovedali vsak promet živine v Ul. Ronke - Saleškjan, ki vodi ob hlevu, kjer sta vola zaprta.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Prešernove proslave

v Borštu pri Kopru

Kot po drugih vaseh, smo tudi pri nas proslavili stoto obletnico smrti Franceta Prešerna z lepo prireditvijo. Prireditev je bila v šoli. Vsa mladina in tudi precej vaščanov je bilo na proslavi.

Najprej je bil govor o življenju in nato o umetniškem ustvarjanju poezij, s katerimi je Prešeren tako obogatil našo kulturo in naš jezik. Temu so sledile recitacije in deklamacije pionirčkov. Navzoči so pozorno sledili vsem točkam sporeda. Bilo je opaziti, kako poizkušajo razumeti veličino Prešernove umetnosti.

Proslava je dobro uspela in navzoči so še več dni po tem v razgovorih obravnavali njen pomen.

v Semedeli

V nedeljo 13. t. m. je bila pri nas lepo uspela Prešernova proslava, katere se je udeležilo mnogo ljudi, ki so z odobravanjem sledili izvajanjem posameznih točk.

Tov. Perkova nam je v lepih besedah predavala o Prešernu in prikazala uresničenje sanj velikega pesnika z narodno-osvobodilno borbo. Posebno pohvalo so želi pionirčki za svoje pevske točke.

Da je prireditev tudi z materialne strani dobro uspela, se moramo zahvaliti raznim podjetjem in posameznikom, ki so s svojimi prispevki in delom k temu pripomogli.

v Portorožu

Prosvetno društvo «Branko Kozlovič» iz Portoroža je proslavilo v soboto 12. t. m. stoletnico smrti Fr. Prešerna v Ljudskem domu ob veliki udeležbi prebivalstva. Sodeloval je vojaški orkester, ki je proslavo otvoril s koračnico «Triglav». Nato je tov. Česnikova podala Prešernov življenjepis. V svojem govoru je oriscla Prešerna kot velikega misleca, globokega poznavalca slovenskega naroda in pesnika-preroka, ki je kazal Slovencem pot rešitve in svobode. Dolga stoletja so njegovi stihi dvigali duha slovenskega ljudstva. Rekla je med drugim: «Sto let je poteklo, odkar so njegove pesmi našemu človeku tako čarobno razsvetlile temne čase in vlivale vero v lepše, jasnejše dni.

Med govorom tov. Česnikove so bile vpletene recitacije Prešernovih pesmi kot: Krst pri Savici, VIII. sonet iz Venca, Hčere svet in druge. Dijaški pevski zbor je zapel Zdravljico, skupina dijakov pa je recitirala «Ob železni cesti». Z uspelo in lepo izpadlo proslavo se prosvetno društvo lahko pohvali. L. K

VAŽNO OBVESTILO

Nastopa pevskih zborov, ki naj bi bil 20. t. m. v Izoli, iz tehničnih razlogov ne bo tam, ampak bo istega dne in ob isti uri v Smarjah.

BUJE

Hrvatsko kulturno-prosvetno društvo

ustanovljeno v Bujah, si je nadelo ime padlega borca Ante Babiča

Pred dobrim mesecem smo v Bujah dali pobudo za ustanovitev hrvatskega kulturno-prosvetnega društva. Vsi večji kraji so že prej ustanovili svoja prosvetnega društva, tako da smo bili mi v centru zadnji. S tem pa ni rečeno, da nismo delali na to. Pomagati smo pač morali naprej na terenu.

Kot rečeno, je pobudi takoj sledilo dejanje in smo ustanovili hrvatsko kulturno-prosvetno društvo «Ante Babič». — Ante Babič je bil, kot znano, hrvaški dijak iz Bahižev (Buje), odločen antifašist, ki je dal svoje življenje za svobodo Istre v NOB.

Novoustanovleno društvo bo delovalo v okviru podzveze SHPZ. Že takoj ob ustanovitvi je pristopilo 120 članov-domačinov, Hrvatov iz Buj, in nameščencev, ki so zaposleni po raznih uradih na okraju. Bila sta takoj osnovana pevski zbor in dramska skupina. Vsi člani društva bodo aktivno sodelovali pri raznih odsekih kot pevci, igralci, fizkulturniki, šahisti itd.

Sedaj se društvo pripravlja na slovesno praznovanje dneva hrvatske kulture, katerega bodo praznovala vsa društva v okraju in ki bo o priliki 449letnice smrti Matije Gubca.

Svojo delavnost je pokazalo takoj ob ustanovitvi. Otvorilo je dva večerna tečaja in sicer prvega za izpopolnjevanje hrvatskega književnega jezika in drugega za pouk v v računstvu. Tečaj obiskuje sedaj 20 članov društva. Prav tako je naročilo društvo veliko umetniško sliko Ante Babiča, da bo krasila društvene prostore in vzpodbujala člane k vedno večji delavnosti na kulturnem polju.

Društvo ima sedaj pevski zbor, dramsko skupino, odsek za predavanja in kulturno-prosvetno delo ter odsek za fizkulturo in namizni tenis.

V odboru, ki je bil izvoljen na dan ustanovitve, sta tovarišica Marija Sorga kot predsednica in kot tajnik tov. Mihovilović Josip.

Člani so že na dan ustanovitve društva zbrali okoli 25.000 lir za razne začetne potrebe društva.

Lahko rečemo, da je začetni uspeh že kar lep. Prav gotovo bo tudi ljudska oblast podprla v mejah zmogljivosti naše društvo, da se bo moglo lotiti svoje kulturne naloge in postati poleg drugih društev žarišče kulturno-prosvetnega napredka v našem mestu!

Koprska dolina

Tovariš Bonin Stanislav ima v Koprski dolini majhen vinograd, ki meri približno 2000 m2 s pet sto trtami. Leta 1947 je dobil iz tega vinograda 20 hl vina, ali štiri litre od vsake trte, lansko leto pa 16 hl.

Naravno, da je bil vinograd dobro obdelan in oskrbovan. Tovariš Bonin je namreč priden človek in ve, kaj mora dati zemlji, da mu bo ta potem njegovo skrb tudi povrnila z dobrim pridelkom. Naj ta zgled služi drugim vinogradnikom.

Pomjan-Rojci

Pred tremi meseci sta ob velikem nalivu dva zemeljska plaza zasula cesto iz Pomjana na Rojce. Ves material, kamenje, zemlja in grmovje, zelo ovira promet, vendar se doslej še nihče ni zganil, da bi z lopato in krampom odstranil oviro. Potrebno je bilo, da smo prav na ta način sprožili to vprašanje. Saj imamo mladinsko delovno brigado, ki bi to delo opravila v enem dopoldnevu.

Tržaški dijaki na obisku SPA v Piranu

Da se utrdijo vezi med dijaštvom obeh con Tržaškega ozemlja se je okrog 30 predstavnikov tržaških srednjih šol in univerze odzvalo vabilu šolskega odbora slovenske pomorske akademije v Piranu. Ostali so tam preko nedelje, si ogledali šolo pomorske akademije s svojevrstnimi napravami, stroji in aparati ter z zanimanjem sledili razlagi profesorjev in gojencev akademije.

Praznik istrskih solinarjev

V nedeljo zjutraj je bilo v solarnah pri Sv. Jerneju veselo razpoloženje. Ob zvokih solarnske godbe so se zbirali delavci v lepo okrašeni dvorani Ljudskega doma, kjer so razdelili nagrade najboljšim solinarjem in delavcem.

Tajnik sindikalnega odbora solarne tov. Franza je otvoril slavnost, nakar je tajnik mestnih sindikatov iz Pirana tov. Giacchin obrazložil pomen slavnosti. Na kratko sta podčrtala, da slavijo solarnarji s tem zmago dela, ki dokazuje vdanost solinarjev do njihovega poklicnega dela. Izrazila sta končno prepričanje, da bodo tudi solinarji doprinesli vse za dosego delovnega programa, ki si ga je za leto 1949 začrtalo njihovo podjetje. Ravnatelj tov. Pavletič Ivo se je v imenu okrožja in uprave solin zahvalil delavstvu, tehničnemu osebju, sindikalnemu odboru in uradništvu za njihov trud in požrtvovalnost, ki so jo pokazali, in vzpodbujal k še vestnejšemu delu za povzdigo produkcije.

Nagrajenih je bilo 5 solinarjev, ki so producirali največ soli na kvadratnj meter solnih bazenov. Dalje 11 solinarjev, ki so producirali najčistejšo sol, in 4 solinarji, ki so se odlikovali od ostalih po vzornem vzdrževanju solarnskih fondov. — Končno je bilo nagrajenih 16 delavcev, ker so s požrtvovalnim delom pripomogli, da so se v tej sezoni izvedla nujno potrebna vzdrževalna dela.

Po slavnosti je nudila uprava solin vsem skromno zakusko, nakar se je razvila neprisiljena vesela zabava. I. P.

Plenum bivših političnih preganjancev

Jutri popoldne ob 13. uri bo v dvorani nad Loggio okrožni plenum bivših političnih preganjancev z naslednjim dnevnim redom:

1. Politično-organizacijsko poročilo.

2. Preučitev odredbe istrskega OILO o popravi krivic bivšim političnim preganjancem Istrskega okrožja, ki je bila pravkar izdana na podlagi odloka z dne 10. januarja 1948, Uradni list št. 48/43.

3. Diskusija. 4. Sklepi.

Avtobusna proga Koper-Trst

Avtobusno podjetje «Adria» iz Kopra je uvedlo novo progo Koper-Trst z naslednjim voznim redom:

iz KOPRA ob 7 in ob 15.30
iz TRSTA ob 12 in ob 18.

V Kopru je zveza z vsemi važnejšimi kraji Koprščine. Do nadaljnega vozijo avtobusi samo ob delavnikih.

Triban

Kot po vsem našem sektorju, smo tudi v našem kraju postavili četo desetih članov množične delovne brigade SIAU, ki pomaga pri delih, ki so najbolj potrebna skupnosti. To pa je trenutno na našem sektorju zadružni dom. Zaradi raztresenosti našega sektorja, ki obsega več kvadratnih kilometrov, nimamo primernega poslopja nekje v središču vseh petih vasi. Začasno je KLO na bivši postaji in imamo tam tudi vse množične sestanke. To pa ovira udeležbo večjega števila ljudstva, ker imajo nekateri tudi po poldrugo uro daleč.

Prav zato je bilo sklenjeno, da mora biti čim prej zgrajen zadružni dom. Naša delovna četa je do sedaj pripravila že nad 100 m3 kamenja v ta namen. Dela so se udeležili vsi člani SIAU v kraju, razen enega. To pa je vedno isti — gospod Maršič, po domače Klobas. Ko smo zbirali podpise za mir, ni hotel podpisati, sedaj, ko gre za gradnjo trdnjave bratstva, napredka, kulture in miru, tudi noče pomagati. Vedno isti, ki misli, da bo svet nazaj obrnil. Pa bi lahko svet njega tako zavrtel, da ne bo vedel kam.

V nedeljo okrožni svet SIAU v Kopru

V nedeljo 20. februarja ob 9 uri bo v dvorani nad Loggio okrožni svet SIAU (plenum).

Tedenski ADEX izleti

Sprejemamo prijave za IZLETE, ki bodo 13. MARCA t. l.

v Ljubljano, Postojno, Ajdovščino, Vipavo in Kanal ob Soči

Vpisovanje do najkasneje 22. t. m.

13. MARCA t. l.

mednarodne smuške tekme v PLANICI

Zastopane bodo vse evropske države. — Smuški skoki in poleti (120 m). — Cena vožnji je 700 lir.

Prijave do 5. marca t. l.

Vasilij Melik: **VOLITVE V TRSTU 1907-1913** 4

Kako je ranjka Avstrija „protežirala" tržaške Slovence

Leta 1909 je 28% volivcev izvolilo 75% italijanskih nacionalističnih svetovalcev - Za enega izvoljenega občinskega svetnika je bilo potrebno italijanskim nacionalistom 213 (1909) oz. 275 (1913) glasovalcev, socialistom 714 (1909) oz. 1088 (1913), slovenskim nacionalistom pa 752 (1909) oz. 744 (1913) glasovalcev

V teh volitvah so si bili glavni nasprotniki tri tržaške politične stranke, kakor so se bile izoblikovale konec 19. in v prvih letih 20. stoletja: italijanska nacionalistična stranka, slovenska nacionalistična stranka (politično društvo Edinost) in socialno—demokratična stranka (italijanska in slovenska). Razne druge stranke in strančice, gibanja in kandidature, ki so se pojavljale, lahko označimo kot malopomembne. Tako so l. 1907. nastopili na volitvah krščanski socialisti, ki so bili začeli nastopati samostojno v prvih letih stoletja. Zbrali so 4.9 odst. od števila volivnih upravičencev in se pri naslednjih volitvah niso več pojavili. Leta 1909. je nastopilo pri občinskih volitvah še več različnih kandidatov: nemški nacionalisti, mazzinianci (nekaki italijanski nacionalni socialisti), neodvisni kandidat dr. Depangher in še razni tako imenovani «uradniški» kandidati — vsi skupaj so dosegli 3.8 odst. od števila vseh volivnih upravičencev: najmanj v IV. mestnem in II. okoliškem volivnem razredu, v zgornjih volivnih razredih pa več (v II. mestnem 14.5% v I. mestnem 13,5 odst.). L. 1911. so od vseh teh nastopili v borbi pri parlamentarnih volitvah le še še Nemci; zanje je glasovalo 1,9 odst. volivnih upravičencev. Leta 1913, so končno ostale v borbi samo tri velike stranke. Treba je upoštevati, da so te male skupine, kadar niso samostojno nastopile, glasovale za italijanske nacionaliste: to so bila gibanja, ki so nastala z odcepitvijo od italijanske nacionalistične stranke in ki so se vanjo tudi povrnila, ali pa stranke, ki so večinoma pri volitvah nastopale skupno z italijansko (Nemci). Edino za krščanske socialiste l. 1907. lahko rečemo, da je bilo med njihovimi volivci poleg Italijanov tudi veliko število Slovencev. V svojih razpravljanjih bomo govorili samo o razmerju med tremi velikimi strankami kot edino pomembnimi.

Avstrijski volivni sistem je določal, tako pri občinskih kakor pri državnozborskih volitvah, da je izvoljen tisti kandidat, ki dobi nadpolovično (absolutno) večino vseh oddanih veljavnih glasov. Če je noben kandidat ne doseže, so potrebne ožje volitve med kandidatoma oz. kandidati (pri občinskih volitvah), ki so dobili največ glasov. Politična pripadnost izvoljenih poslancev seveda ni odgovarjala dejanskemu razmerju moči političnih strank. V avstrijskem volivnem sistemu, kakor smo ga opisali, je bilo mogoče, da je isti Trst v istem času predstavljalo na Dunaju pet poslancev, med katerimi so bili 4 socialisti, pa nobenega italijanskega liberalca; v domačem občinskem svetu pa so imeli italijanski liberalci absolutno večino, dočim je bila socialistov le ena osmina. V dunajski parlament so prišli leta 1907. 4 socialisti in 1 slovenski nacionalist; leta 1911. pa sta bila izvoljena 2 socialista, 2 italijanska nacionalista in 1 slovenski nacionalist. V občinskem svetu je bilo leta 1909. 57 italijanskih nacionalistov, 12 slovenskih nacionalistov, 10 socialistov in 1 italijanski konservativec. Leta 1913. je bilo razmerje: 60 italijanskih nacionalistov, 12 slovenskih nacionalistov, 7 socialistov in 1 italijanski konservativec. Na ta način je dobila italijanska liberalna stranka leta 1909., ko je glasovalo zanjo 28 odst. volivnih upravičencev, 71 odst. članov občinskega sveta; leta 1913, pa za 36 odst. volivnih upravičencev 75 odst. svetovalcev. Za enega izvoljenega občinskega svetnika je potrebno italijanskim nacionalistom 213 (1909) oz. 275 (1913) glasovalcev, socialistom 714 (1909) oz. 1088 (1913), slovenskim nacionalistom pa 752 (1909) oz. 744 (1913). Italijanski konservativec, pristaš stranke, ki se že davno ni več udeleževala volitev, pa je prišel v občinski svet ob sporazumu 28 volivcev trgovske in obrtniške zbornice.

Če si ogledamo volitve 1907—1913 podrobneje, so takole potekale:

Leta 1907. sta bila pri parlamentarnih volitvah izvoljena že v prvih volitvah samo dva kandidata: socialistični v prvem (Staro mesto in Sv. Jakob) in slovenski nacionalistični v petem (okoliškem) volivnem okraju. V ostalih treh so bile potrebne ožje volitve med socialisti in italijanskimi nacionalisti, za katere so italijanski nacionalisti proglasili abstinenco. Isti rezultat — izvolitev treh socialistov — bi bili dosegli tudi, če bi se bili spustili v borbo, ker bi v tem primeru slovenski nacionalisti glasovali za socialiste (tako so ostali doma).

Pri novih državnozborskih volitvah let 1911. je prinesel prvi volivni dan odločitev tudi le v dveh volivnih okrajih: spet v petem (okoliškem) z zmago slovenskega nacionalista in v tretjem (Stara mitnica in Kjadin), kjer je zmagal italijanski liberalec. Ožje volitve so se vršile v I. (Staro mesto in Sv. Jakob) ter IV. (Sv. Vid in Zg. Carbola) okraju med italijanskimi nacionalisti in socialisti, v II. (Novo mesto, Nova mitnica, Greta in Skorklja) pa med italijanskimi in slovenskimi nacionalisti. Dejstvo, da je prodrl v mestu pri državnozborskih volitvah slovenski narodnjak v ožjo volitev, je pomenilo velik uspeh slovenske nacionalistične stranke. Ker so — tako leta 1911., kakor pri občinskih volitvah 1909. in 1913 — glasovali slovenski narodnjaki v ožjih volitvah povsod za socialiste (kjer so ti bili v ožji volitvi) proti «kamori», kakor so imenovali italijansko meščansko stranko njeni nasprotniki, ter tako skoraj vselej pripomogli socialistom do zmage in ker so socialisti ob vsaki borbi med italijanskimi in slovenskimi nacionalisti proglasili abstinenco, sta bila s podporo slovenskih nacionalistov izvoljena v I. in IV. volivnem okraju socialistična kandidata, v II. pa je zmagal italijanski liberalec. Ti volivni izidi nam prav nazorno kažejo, da italijanska nacionalistična stranka ni predstvljala večine tržaškega prebivalstva, da je redno podlegla glasovom združenih nasprotnikov.

Pri državnozborskih volitvah so torej prišli v parlament:

1907

I. Valentino Pittoni (soc.)
II. Raimondo Scabar (soc.)
III. Silvio Pagnini (soc.)
IV. Giovanni Oliva (soc.)
V. Otokar Rybàr (sl. nac.)

1911

Valentino Pittoni (soc.)
Edoardo Gasser (it. nac.)
Giorgio Pitacco (it. nac.)
Giovanni Oliva (soc.)
Otokar Rybàr (sl. nac.)

(Nadaljevanje sledi)

MOŠA PIJADE

OB PETLETNICI LJUDSKE DRŽAVE

Devetindvajsetega novembra t. l. je poteklo pet let od dne, ko je drugo zasedanje Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije v Jajcu sprejelo zgodovinske sklepe.

Tega dne je še sredi vojne in znotraj «Hitlerjeve evropske trdnjave», v popolni fašistični okolitvi, iz skupne osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov vzniknila kot ustvaritev njih ljudske revolucije nova, ljudsko-demokratična Jugoslavija, z njo vred pa ljudska demokracija kot posebna oblika socialistične, proletarske demokracije. Sklepi, sprejeti v Jajcu, so pomenili, da je državna oblast v Jugoslaviji trdno in dokončno prešla v roke delovnega ljudstva z delavskim razredom na čelu in pod vodstvom komunistične partije.

«Specifični karakter revolucije v Jugoslaviji» — pravi Program naše partije — «je v tem, da je bila odločilna bitka med osnovnimi izkoriščevalskimi razredi, buržoazijo in veleposestniki na eni strani, ter delovnim ljudstvom z delavskim razredom na čelu, pod vodstvom komunistične partije Jugoslavije, na drugi strani, izbojevana v pogojih osvobodilne vstaje proti fašističnim osvajalcem, na fronti borbe proti nacionalnemu izdajstvu, katerega steber je bila buržoazna reakcija, na fronti borbe, ki je bila neločljiv del splošne protifašistične vojne.

... Osnovni temelji nove državne in družbene ureditve so se gradili med vojno, začenši od prvih revolucionarnih dekretov o ustanovitvi ljudskih odborov, pa vse do sklepov zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu v novembru 1943, ki so rezultat že priborjene zmage ljudske revolucije v deželi in ki so — podprti z večstotisočglavo ljudsko armado — začali odločilni udarec stari zatiralski oblasti buržoazije z monarhijo na čelu ter položil čvrst temelj enotnemu sistemu ljudske oblasti od najnižjih do najvišjih organov državne oblasti in uprave».

Ob peti obletnici tega velikega dne v zgodovini jugoslovanskih narodov, ko je socialistični razvoj Jugoslavije na temeljih, položenih v Jajcu, v polnem zmagovitem teku, se kažejo sklepi drugega zasedanja AVNOJ-a v svoji polni zgodovinski pomembnosti.

* * *

Leto dni poprej, dne 26. novembra 1942. leta, je bilo v Bihaču prvo, ustanovno zasedanje AVNOJ-a. V zapadnem delu Jugoslavije je obstajalo tedaj večje strnjeno osvobojeno ozemlje poleg več manjših osvobojenih ozemelj po vsej državi.. Organi ljudske oblasti, zasnovani že ob začetku vstaje na ruševinah starega državnega aparata (vaški, mestni, občinski, okrajni in okrožni narodnoosvobodilni odbori), so se med letom 1942. tako izpopolnili in razvili kot organi državne oblasti, da so izgubili dotedanji značaj začasnih organov oblasti ljudstva v oboroženi vstaji ter dobili značaj stalnih organov oblasti nove državne organizacije, ki je bila v procesu svojega nastajanja. Med letom 1942. prav do ustanovitve AVNOJ-a in oblikovanja njegovega izvršilnega odbora je izhajalo splošno vodstvo z organi ljudske oblasti najprej neposredno iz vrhovnega štaba, potem iz njegovega Začasnega upravnega odseka preko zalednih organov vojaške oblasti — komand mest in komand področij. Z ustanovitvijo AVNOJ-a je to vodstvo prešlo na njegov izvršilni odbor, ki je delal sporazumno v vrhovnim štabom.

Velik razmah ljudske vstaje, čedalje trdnejše povezovanje borbe vseh jugoslovanskih narodov in veliki vojaški uspehi narodnoosvobodilne vojske so dovedli med 1942. letom do tega, da so partizanski odredi prerasli v redne vojaške enote, bataljone, brigade, divizije in korpuse. Od ustanovitve Prve proletarske brigade, že decembra 1941. leta, pa do ustanovitve AVNOJ-a je vrhovni štab formiral prvo in drugo proletarsko udarno divizijo, tretjo, četrto in peto narodnoosvobodilno udarno divizijo in tri udarne divizije na Hrvatskem (VI., VII. in VIII.), skupaj osem divizij, pri čemer je bil iz nekaterih bosenskih divizij formiran Prvi bosenski korpus, iz treh divizij na Hrvatskem pa Prvi hrvatski korpus. Poleg tega so obstajale močne brigade, ki niso bile v sestavu divizij, kot XIII. Proletarska brigada Rade Končara, VI. udarna primorsko-goranska brigada in VI. vzhodno-bosenska brigada itd. S temi in ostalimi enotami je narodnoosvobodilna vojska štela tedaj pred prvim zasedanjem AVNOJ-a že okrog 150.000 borcev.

Vzporedno s tem procesom preraščanja partizanskih odredov v redno vojsko je šel tudi proces preraščanja narodnoosvobodilnih odborov iz začasnih v prave organe državne oblasti, v organe oblasti, ki so se globoko ukoreninili v ljudstvu, si pridobili stalnost in ki jih ni bilo več mogoče zamenjati z nobeno drugo obliko oblasti, najmanj še s staro. Do tega rezultata je pomoglo z ene strani odkrito izdajstvo buržoazije in njenega državnega aparata, z druge strani pa prebujena zavest delovnih množic, da lahko samo z odpravo stare oblasti in preko organov, ki so jih ustvarili v vstaji, zavarujejo sadove svoje borbe ter pridobe resnično demokratično ureditev. V istem obdobju je ljudstvo v Crni gori dobilo strahovit nauk v četniškem eksperimentu, da bi vladali na stari način: z okrajnimi glavarstvi in orožniškimi postajami, s pretepanjem in obsodbami po zakonu o zaščiti države. Ta nauk so dajale ljudstvu v Srbiji vse garniture reakcije.

Proces ustvarjanja redne vojske in proces ustaljevanja narodnoosvobodilnih odborov kot organov državne oblasti, procesa, ki sta bila odvisna drug in drugega in se opirala drug na drugega, sta na tej stopnji razvoja ljudske borbe pomenila, da je ljudska vstaja zavzela takšno širino in globino, da je — ker je bila organizirana in zavedno vodena v tej smeri, zato ker ji je stala na čelu komunistična partija — z ene strani prerasla v narodnoosvobodilno vojno, v vojno, ki jo je proti tujim osvajalcem vodilo ljudstvo, organizirano kot država, v imenu svoje nastajajoče države ,z druge strani pa se je čedalje močneje odražalo bistvo ljudskega boja kot ljudske revolucije proti stari državni in družbeni ureditvi, za ustvaritev nove državne in družbene ureditve. Ta dva procesa sta bila torej le dva momenta ene nerazdružljive celote — ljudske revolucije, ki se vodi v pogojih osvobodilne vojne.

Revolucionarna ljudska vojska, ki je zrasla v pomembno oboroženo silo in katere vloga se še od daleč ni izčrpavala v vojaških akcijah proti okupatorjem in njihovim domačim hlapcem, ker je hkrati delovala tudi kot revolucionarni vzgojitelj širokih ljudskih množic, kot najaktivnejše orodje za zgraditev bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi, kot oborožena sila ljudske revolucije, in enotni sistem organov ljudske oblasti, ki so bili v očeh ljudstva poleg ljudske vojske drugo temeljno jamstvo, da ne bo vrnitve k staremu, sta bila konec 1942, leta in sta — čedalje bolj se razvijajoč in utrjujoč — ostala tudi nadalje močna organa ljudske revolucije, ki ju je trdno vodila komunistična partija. V vzporednem ustvarjanju take revolucionarne ljudske vojske in take revolucionarne ljudske oblasti, ki sta uničevali poleg okupatorjev žive sile tudi vojaške formacije izdajalske domače buržoazije in rušili njen stari državni aparat, ki je prešel na okupatorjevo stran, se kaže vsa globina velikega revolucionarnega dela naše partije, sposobnost in moč, s katerima je znala pravilno uporabiti «nauk marksizma-leninizma o proletarski revoluciji in diktaturi proletariata v konkretnih pogojih, ko je dežela okupirana po imperialistih in ko je domača buržoazija prešla na pozicije nacionalnega izdajstva s tem, da je direktno ali indirektno podpirala okupatorsko oblast in okupatorjevo borbo proti ljudstvu». (Program KPJ). To so osnovni momenti, s katerimi je — kakor ugotavlja to Program naše partije — «ljudska vstaja v Jugoslaviji dokazala, da je bila možna uspešna oborožena borba zatiranih narodov proti fašističnim osvajalcem in domači izdajalski buržoaziji v pogojih svetovne vojne, v kateri je imela odločilno vlogo prva dežela socializma — Sovjetska zveza». To povezovanje borbe proti svoji buržoaziji z vstajo proti tujemu okupatorju je tisto, česar niso znale postaviti druge komunistične partije, niti ne v deželah, kjer so te partije dajale večino borcev v partizanske enote. Delile so vodstvo s svojo buržoazijo ali pa so se politično podrejale vodstvu buržoazije. Zato je v teh deželah z izgonom okupatorja ostala oblast v rokah kapitalističnega razreda, ljudstvo pa so razorožili.

(Nadaljevanje sledi).

	LIR
PREJSNJI ZNESEK	868.431
MARCONI OLGA	100
KALUZA IVANKA	200
N. N.	30
NINA	30
GIOCONDA	30
VALNEA	30
FEDERICO M.	50
ALFRED M.	50
VISINTIN M.	30
MARIJA	30
SKUPNO	869.011

Vse zgoraj navedene vsote je nabralo Prosvetno društvo «Simon Jenko».

* * *

OPOZORILO. *Prispevki v sklad «za zgraditev novih zidov na slovanskem kulturnem pogorišču» se sprejemajo: v ul. Machiavelli št. 1/I., pri vseh slovenskih in hrvatskih prosvetnih društvih na Tržaškem ozemlju in pri upravi «Primorskega dnevnika» ul. Ruggero Manna št. 29. Za prispevek v znesku nad 100 lir prejme darovalec začasno potrdilo, na podlagi katerega pa ČASTNO PRIZNANICO glasečo se na njegovo ime.*

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Gradnja stanovanj pri nas in drugod

I.

Stanovanjsko vprašanje je vsled hitrega naraščanja urbanizacije po obeh svetovnih vojnah, zlasti v Evropi eno od glavnih družbenih vprašanj. Stopnjo napredka v državi presojamo v veliki meri po tem, ali in v čigavo korist je urejeno vprašanje stanovanja, kjer prebije človek velik del svojega prostega časa in ki je dom družine. Razrušenja med vojno so pri večini evropskih mest postavila obnovo stanovanjskih prostorov kot prvo ali med prve naloge. Razen obnove že poprej sezidanih stavb pa se je skoraj povsod pokazala tudi potreba graditi še nove in nove stanovanjske hiše. Urbanizacijski proces se stopnjuje bodisi vsled pospešene industrializacije bodisi iz drugih vzrokov gibanja prebivalstva. Evropska mesta, ki so bila grajena v preteklem stoletju, s svojimi starimi stavbami in ureditvijo ne zadovoljujejo več moderne, napredne urbanistike, ki skuša v službi splošnih ljudskih teženj odpravljati napake premnogih starih graditeljev, ki so jih vodili le profitarski interesi. Zlasti pa dela na to, da bodo nove gradnje odgovarjale novim potrebam v zadostni meri in dovolj hitro.

Vloga javnega sektorja

Jasno je dandanes, da lahko rešuje stanovanjsko vprašanje v celoti zgolj javni sektor t. j. država, pokrajina, občina. Tudi kapitalistična država se temu ne more več izogniti. Zlasti ne, ker privatni kapital spričo moči ljudskih množic ne more kakor nekoč oderuško izkoriščati velikih stanovanjskih blokov in jih zato tudi ne zida več. Bližnji primer za to je povojna gradbena delavnost v Milanu, kjer je privatni kapital zidal le palače v središču mesta z razkošnimi stanovanji in trgovinami. Gradili so «bogati za bogate». Na tem trpi vsa povojna gradbena dejavnost italijanske republike, ki pa je področje najrazbrzdanejših špekulacij kapitalizma in policijskega klerikalizma. Primer solidnejše kapitalistične države je Svica, ki nam potrjuje prednjo ugotovitev. V švicarskem kantonu Zuerich je bilo finansiranje novozgrajenih stanovanj v preteklem letu sleče (v odstotkih):

	Zuerich	Winterthur	podeželje
s pomočjo javnih sredstev	65,4	90,4	71,6
izključno iz javnih sredstev	5,1	1,4	2,5
brez javnih sredstev	29,5	8,2	25,9

V mestih so gradili predvsem vile in velika stanovanja s sredstvi zasebnikov. V Zuerichu namreč odpade 16,3 odst. novozgrajenih stanovanj na enodružinske vile in v Winterthuru 24,6 odst.

Napori držav načrtnega gospodarstva

Glavna skrb, da se zgradi dovolj primernih in cenenih stanovanj, pade torej na državo, na javne ustanove. Znano je, s kolikšno skrbjo rešujejo stanovanjsko vprašanje države načrtnega gospodarstva. Gradnja Moskve in drugih tudi povsem novih velemest v Sovjetski zvezi nam je pogosto pred očmi v številkah, na sliki, v filmu. Tudi tempo obnove porušenih in poškodovanih mestnih predelov je v teh državah izredno hiter. Z čudovitimi napori vstaja do tal porušena Varšava iz razvalin — leta 1945 je štela 86.669 stanovanj, v letu 1948 pa že 132.412. V Beogradu, ki je bil prizadet po bombardiranju, je določenih 27 milijard dinarjev za razna gradbena dela in zelo mnogo od tega bodo porabili za zgraditev stanovanjskih hiš. Beograd ima danes 95.000 stanovanj s 165.000 gospodinjstvi. Letošnji gradbeni načrt določa, da bodo pridobili 8700 stanovanj.

Položaj v Trstu

Kakšno je stanje pri nas? O stanovanjskem vprašanju v Trstu ni pravega pregleda. Nekaj časa sem se o njem mnogo govori in piše, še pred letom dni pa «urado javno mnenje» ni hotelo vedeti o stanovanjski krizi. Kritiziralo je le obstoj stanovanjskega urada in stanovanjske zaščite ter govorilo za prostost hišnih posestnikov pri razpolaganju s stanovanji. Pred kakim mesecem pa je celo sam škof Santin izpregovoril: «Hiše, hiše so potrebne!». Pritisk množic je bil namreč tolik, da ga ni bilo mogoče več zadrževati. Zgodilo se je, da je na predavanju o Marshallovem planu v palači Vivante (kjer posluje demokrišcjanska stranka) vstal delavec, sam član stranke ter zavpil predavatelju: «In hiše? Stanovanja potrebujemo, ne obljube!».

Trst je gotovo med tistimi evropskimi mesti, kjer je stanovanjska kriza pereča in v celoti ne bo kmalu odpravljena. Mesto je staro in deloma nesrečno zidano. Vojna je porušila okrog 350 hiš z 5000 prostori in drugih 30.000 prostorov je bilo tako poškodovanih, da so bili neuporabni. Vojaške zasežbe zasedbenih čet ceni podpredsednik cone prof. Schifrer na 300 stanovanj z vsaj 2000 prostori. Med tem pa se je v mesto nagnetlo z raznih strani okrog 25.000 ljudi več, kakor jih je štelo pred vojno. Dalje: dejstvo je, da živi več tisoč tržaških družin v prostorih; ki so skrajno neprimerni za stanovanje. Tu je pogosto izvor tuberkuloze in drugih bolezni. Konec vojne je dal sledečo bilanco: število prebivalstva se je povečalo za 10 odst., število stanovanjskih prostorov pa se je zmanjšalo za 17 odst. (porušene hiše, poškodovanja do neuporabnosti, vojaške rekvizicije).

(Nadaljevanje sledi).

MELIORACIJA SKADRSKEGA JEZERA

ENA NAJVEČJIH NALOG PETLETKE

Vlada LR Albanije je odbila sodelovanje z Jugoslavijo, zaradi česar bo osušeno na albanskem ozemlju samo 1500 ha poplavljenega zemljišča

BEOGRAD. — Vlada LR Albanije je odbila jugoslovanski predlog, da bi Jugoslavija in Albanija skupno meliorirali Skadrski bazen, za kar so že izdelani načrti po sklenjenem sporazumu, ter bi Jugoslavija prevzela vsa velika dela.

Vladi LR Albanije je znano, kako nujna in neizogibna je rešitev tega vprašanja, kakor tudi pozna velike koristi, ki bi jih od tega imelo albansko in jugoslovansko ljudstvo. Ne vemo, ali se zaveda odgovornosti, ki jo prevzema za to ravnanje. Ali se zaveda predvsem odgovornosti pred svojim ljudstvom?

Ne gre za delno osuševanje Skadrskega jezera in melioracijska dela v njegovi neposredni okolici, temveč tudi za regulacijo rek Drim in Bojana, ureditev hudournikov Kiri in Djadni, za osuševanje močvirnega področja v severni Albaniji med Bojano in Drimom ter vzhodno od Drima. Asanirati bi bilo treba nadalje malarična področja, meliorirati Saško blato (barje), namakati suha zemljišča severno do Skadrskega jezera ter med Bojano in Drimom.

Skadrsko jezero je na kraju, kjer je bila v starem veku rodovitna ravnina. Čez to ravnino je tekla reka Morača, potem pa nadalje po strugi Bojane, ki se je tedaj izlivala v Jadransko morje pri Lješu. Ko se je Skadrsko polje znižalo zaradi tektonskih procesov, je nastalo jezero. Voda je zavzemala čedalje večje površine. Leta 1846 je Drim spremenil svojo strugo ter se prelil v Bojano. Reka je začela ob jezeru naplavljati prod, tako da se zaradi tega gladina vode stalno dviga. Zdaj je povprečna gladina Skadrskega jezera 4,5 m nad morsko višino. Voda je poplavila najrodovitnejšo zemljo in okoli jezera so nastala nezdrava močvirja. Ob hudih nalivih se vodna gladina dvigne 8,5 do 11,5 m in voda prestopa bregove. Na drugi strani Drim in hudournik Kiri stalno menjavata strugo, kar povzroča katastrofalne poplave. Tako so se rodovitni kraji, kjer so v starih časih želi dvakrat na leto, spremenili v jezero, močvirja in poplavna področja.

V močvirnatih krajih Skadrskega bazena živi okrog 70.000 prebivalcev, večinoma Albancev, med njimi jih 80 odst. boleha za malarijo in na leto umre samo zaradi te bolezni povprečno 560 ljudi. Razen tega je v tej kotlini poleti huda suša, kakršna je bila n. pr. v letih 1946 in 1947.

Ob Skadrskem jezeru živi v težkih razmerah 170.000 ljudi, in sicer 50.000 na jugoslovanskem in 120.000 na albanskem ozemlju. Ljudstvo se je stoletja zaman borilo proti elementarnim silam. Razne države in vlade so skušale rešiti vprašanje melioracij in osuševanja močvirij. Vladi bivše Jugoslavije in Albanije sta se leta 1925. in 1926. pogajali in sklenili nekakšen sporazum, toda rezultata ni bilo nobenega. Prav tako sta se stara Jugoslavija in Italija pogajali l. 1939. Poslanci iz predaprilske Jugoslavije, ki so kandidirali v tej pokrajini, so navadno obljubljali rešitev težavnega vprašanja. Toda kapitalisti so sprevideli, da bi ne mogli doseči velikih profitov, zato niso računali s temi deli.

Jugoslovanska in albanska vlada sta sestavili mešano komisijo strokovnjakov, ki je proučila vprašanje melioracije Skadrskega bazena. Komisija je predložila ukrepe že leta 1947. Jugoslovanski strokovnjaki so izdelali načrt in proračune. Po tem načrtu bi Drim usmerili po novi strugi v Jadransko morje, Bojano bi regulirali, tako da bi postala plovna za ladje, ki izpodrivajo vodo do 3 metre globine. Prav tako bi regulirali hudournika Diri in Djadri. Gladina jezera bi se znižala na 1,5 m nadmorske višine. Skopali bi omrežje osuševalnih in namakalnih prekopov v vsem bazenu, pri Drimu pa bi zadrževali naplavine. Pri Vaudejsu bi zgradili 38 m visok jez. Samo z usuševanjem bi pridobili 44.272 ha najrodovitnejše zemlje. Od tega bi odpadlo na Jugoslavijo 13.041 ha, na Albanijo pa 31.231 ha. Na pridobljeni zemlji bi mogli pridelovati izvrsten bombaž, riž, tobak, južno sadje, zgodnjo povrtnino, pa tudi pšenico in druge pridelke. Ustvarili bi bazo za intenzivno živinorejo in ribištvo. Na jezu pri Vaudejsu bi mogli zgraditi hidrocentralo, ki bi imela letno zmogljivost 300 milijonov kilovatnih ur. S temi deli bi ustvarili pogoje, da bi pozneje popolnoma osušili Skadrsko jezero. Skupne investicije bi znašale 2820 milijonov dinarjev. Uspehi bi bili taki, da bi bilo investicije mogoče amortizirati v petih letih in pol. Ta načrt pomeni nedvomno najboljšo, najcenejšo in najhitrejšo rešitev vprašanja melioracije Skadrskega bazena, kar bi bilo v največjem interesu obeh držav.

Jugoslavija bi opravila eno največjih nalog petletnega plana. Crna gora bi poslej ne bila več pasivna republika in bi se naglo povzdignila med jug. gospodarsko najnaprednejše ljudske republike. Zaradi melioracije Skadrskega bazena bi nastale velike gospodarske in družbene spremembe v Crni gori. Albanija bi se tako spremenila iz nerodovitne in revne pokrajine v eno najbogatejših. Z melioracijo Skadrskega bazena bi opravili doslej največje delo za zgraditev socializma na Balkanu. Ljudstvo v tem bazenu bi se rešilo bede, bolezni in elementarnih nesreč. Ustvarjeni bi bili pogoji za nagel gospodarski in kulturni napredek.

Načrt je realen in bi ga bilo mogoče uresničiti brez posebnih naporov. V našem letošnjem planu je določeno za uresničenje tega načrta, da bi dobili potreben kader, stroje in gradivo. Sodelovanje jugosl. in albanskega ljudstva pri tem delu bi bilo jamstvo, da bi Jugoslavija delo uspešno in pravočasno končala ter olajšala napore albanskemu ljudstvu. Prevzela bi najtežja in največja dela na albanskem ozemlju, kakršno je n. pr. kopanje nove struge Drima in graditev jezu na Drimu.

Albanska vlada pa je zavrnila jugoslovanski predlog, češ da ga ni pripravljena sprejeti in «da podobna dela niso določena v izdelanem planu». Ta razlog pa ni upravičen, ker je albanska vlada vedela za načrt in bi ga mogla upoštevati v svojem gospodarskem planu. Če bi pa upoštevala tudi predloženi načrt, bi zaradi tega ne nastale večje spremembe v njenem planu, ker bi vsa večja dela na albanskem ozemlju opravila Jugoslavija na svoje stroške. Dela, ki bi jih opravila Albanija s svojimi sredstvi, so malenkostna v primeri z glavnimi deli. Prišla bi v poštev šele čez nekaj let, ko bi bila glavna dela že končana. Glavni razlog, da sedanji albanski voditelji niso pripravljeni sprejeti jugoslovanskega predloga, je, ker zastopajo stališče resolucije Informbiroja. Če pa trdovratno zastopajo to stališče, morajo neogibno priti v nasprotje z življenjskimi interesi svojega in jug. ljudstva ter ovirati graditev socializma v svoji deželi. Ljudje, ki tako delajo, ne mislijo resno na zgraditev socializma in na sodelovanje med narodi pri tej graditvi. Zlasti pa ne mislijo na neodvisnost in gospodarski napredek svoje države. To so pustolovci, ki so izgubili čut odgovornosti, svoja početja pa skušajo opravičiti s frazami o marksizmu-leninizmu in z izmišljenimi obtožbami proti jugoslovanskemu ljudstvu in vodstvu .

Jugoslovani pa bodo tudi spričo teh ovir uresničili načrt melioracije na svojem ozemlju. To bo terjalo več truda in časa, pa tudi več gmotnih sredstev, kakor če bi delali po prvem načrtu. Izdelujejo novi načrt, ki ga bodo začeli uresničevati že letos. Osnovna zamisel je, da z nasipi ogradijo in osušijo večji del jezera na jugoslovanskem ozemlju. Mogli bi tudi usmeriti Moračo po prekopu čez spodnji del Zetskega polja ali vzdolž jugozahodne jezerske obale ter reko spustiti v neosušeni del jezera. To bi pa dvignilo gladino jezera in povzročalo še večje poplave na albanskem ozemlju, tako da bi bili Albanci prisiljeni na svoje stroške opraviti dela, ki bi jih sicer opravili z nami. To bi tudi mogli Jugoslovani storiti po mednarodnem pravu. Vedo pa, da bi zaradi tega trpelo le albansko ljudstvo in bi povzročili še večjo bedo in nesreče. Zato se je Jugoslavija odločila meliorirati Skadrski bazen na svojem ozemlju tako, da voda Skadrskega jezera ne bo vplivala še bolj škodljivo na albanskem ozemlju. To bodo dosegli s tem, da bodo zvrtali predor pod gorovjem, ki deli Skadrsko jezero in Jadransko morje, ali pa kako drugače. Ta dela bodo terjala skoraj dvakrat večje izdatke in bodo trajala trikrat dlje. S tem pa seveda ne bo osušena poplavljena zemlja na albanskem ozemlju, razen 1500 ha.

BILO JE V LENINGRADU...

Aleksander Čakovski

LJUBEZENSKA ZGODBA VOJNEGA DOPISNIKA

16

Popolnoma se je stemnilo. Dolgo sem hodil po praznih ulicah. Protiletalski topovi so utihnili, a neprestano se je slišalo enakomerno udarjanje, kakor da bi v vsaki hiši sedela žolna. Potem mi je postalo jasno, da je to metronom, priključen k radiu. Najbrže je bilo to kakšno dogovorjeno znamenje. Pozneje sem zvedel, da so v trenutkih zračnih napadov in obstreljevanja pospešili enakomerni, počasni ritem metronoma.

Dolgo sem hodil. S težavo sem spoznaval ulice. Prazne so bile, zasnežene in umolkle. Niti opazil nisem, kdaj se je končal Litejni in kdaj sem se znašel na oglu Nevskega.

Zadnjič sem bil tu pred letom dni. Ponoči je bilo na tej ulici tako svetlo kot podnevi. Dve vrsti mlečno-belih svetilk je svetilo, razsvetljena so bila okna palač in avtomobilov, časopis si lahko čital. Sedaj pa so migljale samo velike, svetle zvezde na daljnem hladnem nebu.

Zagledal sem se v hišo in zahotelo se mi je postaviti vsaj ozko brv v preteklost, v tisti svetli, šumni svet, ki je zdaj utonil v snegu in mraku. Spomnil sem se, da je stal tu na oglu kiosk informacijskega urada, kjer sva hotela nekoč dobiti z Lido neke podatke.

Šel sem čez cesto. Kiosk je stal tam kakor majhna, koničasta stražarnica. Sipe so bile razbite in okna so spominjala na votle očesne dupline.

Ves iznemogel od utrujenosti sem prišel v uredništvo leningrajskega frontnega časopisa.

Peljali smo se v urednikov kabinet. V ogromni sobi, opremljeni s pohištvom, prevlečenim v črno usnje, je za veliko mizo sedel sivolas in suhljat človek. Na njej je svetila luč. V kotu je grela železna peč.

Predstavil sem se mu in mu povedal, čemu sem prišel. Vprašal me je, kje sem se nastanil. Povedal sem, da sem prišel naravnost z letališča.

Pojdite v Astorijo, čeprav ni zakurjeno, se da živeti. Naravnost tja jo mahnite, a zjutraj pridite, da se podrobno pogovoriva.»

Stopil sem na hodnik skupaj z njim.

«A kaj je to?» je vprašal, ko je zagledal moje vreče.

«Pošiljke», sem rekel, «a prav za prav ne vem, kam naj jih dostavim.»

«S pošiljkami se ni muditi», je rekel, «tu je vsaka ura dragocena. Pustite naslove. Zjutraj, ko avto razvozi okoli časopise, bo dostavil tudi vaše pošiljke.»

Dal sem mu listek z naslovi.

Do Astorije ni bilo daleč. Veliko poslopje iz sivega kamna se je zdelo mračno. Izložbe so bile zasute do vrha s peskom in obite z deskami. Iz teme se je grmadil Isakijski sabor. «No poglej», sem pomislil in se zagledal okrog. «Iz tega okna sva gledala na sabor. Tu na trgu, pokritim s snežnimi zameti, je včasih zelenel park . . . »

Prerinil sem se skozi prehod v vratih, ki so bila vsa zabita z deskami. Hlad in vlaga mramorja sta dahnila vame. Razgledal sem se okoli. Nekje v daljavi se je dimila svetilka. Šel sem tja. Za mizo v zidni vdolbini je sedela žena. Oblečena je bila v kožuh s privihanim ovratnikom in ruto na glavi je imela zavezano tako, da ji je zakrivala obraz. Čudno se mi je zazdelo, da bi ji zastavil običajno vprašanje, če je kakšna soba prosta. Vprašal sem jo samo, če je mogoče, da bi se kje nastanil za teden ali dva. Odgovorila mi je počasi ter trudno in njen glas, ki je prihajal izpod kožuha in rute, je zvenel mračno in ubito.

Dobil sem sobo v drugem nadstropju. V temi sem se dotipal do njega. Daleč na koncu hodnika sem zagledal rdeč sij in na kamnitem tlaku sem zaslišal glasne korake. Šel sem tja in skoraj bi bil trčil z visokim človekom. Čez pleča je imel ogrnjen kožuh. Pomagal mi je poiskati številko moje sobe. Hitro je šel po hodniku in z dlanjo zakrival plamen svetilke.

Odprl sem vrata. Z vžigalico sem prižgal svetilko. Njen plamen ni dajal skoraj nobene svetlobe. Le toliko sem videl, da je soba velika in da je v njej široka lesena zakonska postelja. To je bilo tudi vse, kar sem v tistem trenutku želel videti. Sedel sem v naslonjač pri mizici in potegnil iz žepa majhno fotografijo. Postavil sem jo na mizico in jo naslonil na črnilnik. Pri svitu svetilke se mi je zdel tuj še lastni obraz. Nato sem stopil k postelji. Odeja in blazine vse je bilo mrzlo in vlažno. Pričel sem se razpravljati in drgetal sem od mraza. Zlezel sem pod odejo in se povrhu pokril še s kožuhom.

Zaspati pa nisem mogel. Ležal sem in mislil na to, kako se počasi vleče, in nato, kdaj se bo zdanilo, da pojdem k Narvskim vratom. Vsepovsod je bila grobna tišina in zdelo se mi je, da živim sam v tem poslopju, ki je bilo veliko kakor šotor in hladno kakor vodnjak.

Nato se mi je zazdelo, da slišim zvoke klavirja. Mislil sem, da je to samo utvara, a kljub temu sem se dvignil in poslušal. Nobenega dvoma ni moglo biti. Slišal sem klavir. Igrali so nekje daleč in v popolni tišini so prihajali k meni zvoki tihi in čisti kot kristal. Bila je šesta simfonija Čajkovskega. Strašno je bilo ležati v mraku, hladu in tišini tega velikanskega poslopja in poslušati najbolj žalostno stvar, ki jo je kdaj skomponiral glasbenik.

Ta simfonija je vzbujala v meni nemir in spomin na tiste čase, ko je bilo zakurjeno in so živeli ljudje kakor se spodobi. Skušal sem se spomniti, kdaj sem jo poslednjič slišal, in začel tehtati dogodke zadnjega leta pred vojno, a potem se je vse skupaj nekam pogrenilo in samo klavir je donel. Bilo mi je, kakor da sam igram, in čutil sem hlad od dotika prstov na tipkah. Akordi so mi zveneli v ušesih. Mahoma ni bilo več ne zvoka ne tipk. Imel sem občutek nečesa velikega, ki se je v noči grmadilo kakor Isakij . . . Nato je pričel nabijati protiletalsko topništvo, spočetka od daleč in votlo kot butanje valov, a potem blizu kakor udarci na boben. Nato sem zaspal in, ko sem se prebudil, se mi je hotelo znova slišati klavir, toda bilo je tiho, docela tiho in hladno, kot ni niti na ulici, nego samo v velikih visokih hišah, kjer je mnogo mramorja in in kovine.

(Nadaljevanje sledi)

OGRAJA MIHAJLOVSKEGA VRTA V LENINGRADU.

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št 93-808 — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 tel. 27-847. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir. Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70 — Zastopstvo Založništva tržaškega tiska v Ljubljani, Tyrševa c. 34.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo Primorski dnevnik». Trst 11-5374; za FLRJ: «Primorski dnevnik» uprava: Ljubljana 6-90601-19